

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Εσωτερικών

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ (Ι.Τ.Ε.Κ.)

Τμήμα Έρευνας και Καινοτομίας

**Αξιολόγηση της εφαρμογής της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης
στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ που υλοποιήθηκαν κατά το πρώτο
χρονικό διάστημα της πανδημίας Covid-19**

*(Ο ρόλος και τα όρια της δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο πλαίσιο του
εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού έργου του ΕΚΔΔΑ)*

Δρ. Αλέξανδρος Κουρτέσης,

Προϊστάμενος Τμήματος Έρευνας και Καινοτομίας, ΙΤΕΚ, ΕΚΔΔΑ

Αθήνα, Απρίλιος 2021

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή.....	2
1. Περιγραφή του αντικειμένου και της αναγκαιότητας της Έρευνας.....	6
2. Μεθοδολογικό πλαίσιο.....	10
3. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της Έρευνας	16
3.1. Δημογραφικά - προσωπικά χαρακτηριστικά.....	16
3.2. Συσχέτιση χαρακτηριστικών συμμετεχόντων με το βαθμό ικανοποίησης από τη συμμετοχή στην τηλεκπαίδευση	20
3.3. Αξιολόγηση των χαρακτηριστικών των δράσεων που υλοποιήθηκαν από το ΕΚΔΔΑ με τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης.....	30
3.4. Θέσεις για τα χαρακτηριστικά εφαρμογής της μεθόδου τηλεδιάσκεψης στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ.....	35
3.5. Αξιολόγηση της επιλογής για συμμετοχή στο μέλλον σε δράσεις τηλεκπαίδευσης 40	
3.6. Γενική αξιολόγηση των δράσεων που υλοποιήθηκαν από το ΕΚΔΔΑ	43
Συμπερασματικές Παρατηρήσεις-Προτάσεις.....	53
Βιβλιογραφία.....	63

Εισαγωγή

Το ΕΚΔΔΑ λειτουργεί, εκπληρώνοντας το θεσμικό του ρόλο, ως στρατηγικός φορέας για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης, των αποκεντρωμένων δομών της καθώς και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ εντάσσονται, στις τρεις δεκαετίες παρουσίας του, η υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης για τη δημιουργία εξειδικευμένων στελεχών, ανδρών και γυναικών, ταχείας εξέλιξης για την κάλυψη των αναγκών της Ελληνικής δημόσιας Διοίκησης. Για το σκοπό αυτό υπό την ευθύνη της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) σχεδιάζεται και υλοποιείται ενός κύκλος μεταπτυχιακών σπουδών διάρκειας 18 μηνών.

Παράλληλα, το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝ.ΕΠ) είναι ο φορέας που παρέχει στη δημόσια διοίκηση πλήθος επιμορφωτικών δράσεων τα οποία διαμορφώνονται στη βάση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου ανίχνευσης των επιμορφωτικών αναγκών και σχεδιάζονται με τρόπο που εξασφαλίζει ποιοτικές υπηρεσίες και πιστοποιημένο περιεχόμενο.

Μια γενική ποσοτική αποτύπωση των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών δράσεων του ΕΚΔΔΑ, σε ετήσια βάση, θα μπορούσε να αναφέρει ότι στην ΕΣΔΔΑ λειτουργούν μια έως δυο εκπαιδευτικές σειρές των 60 με 120 σπουδαστών που κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους κατανέμονται σε τμήματα γενικής φάσης σπουδών και στη συνέχεια σε τμήματα εξειδίκευσης. Κάθε τμήμα αποτελείται από 10 έως 50 άτομα.

Από την πλευρά του, το ΙΝΕΠ διεξάγει προγράμματα βραχείας διάρκειας (λίγων ημερών) στα οποία οι συμμετέχοντες αριθμούν από 15 έως 30 άτομα. Κατ' έτος και στο σύνολο των προγραμμάτων τα οποία ολοκληρώνονται, οι επιμορφωνόμενοι, άνδρες και γυναίκες, φτάνουν τους 26.000.

Η δια ζώσης σύγχρονη εκπαίδευση-επιμόρφωση αποτελεί διαχρονικά τη βασική επιλογή μεθόδου για την υλοποίηση των δράσεων του ΕΚΔΔΑ. Τα προγράμματα σπουδών της ΕΣΔΔΑ, σχεδόν αποκλειστικά, υλοποιούνται με τη φυσική παρουσία των σπουδαστών/τριων της. Από την άλλη και οι επιμορφωτικές δράσεις του ΙΝΕΠ ακολουθούσαν το ίδιο πρότυπο με προγράμματα που υλοποιούνταν σε αρκετές πόλεις της ελληνικής επικράτειας, με την τη σύγχρονη συμμετοχή των επιμορφωνόμενων, ανδρών και γυναικών. Όπως προκύπτει και από τον πίνακα που ακολουθεί, η ασύγχρονη επιμόρφωση μέσω της πλατφόρμας Moodle αφορά τα τελευταία πέντε χρόνια ένα περιορισμένο, άλλα αυξανόμενο αριθμό δράσεων,

αποδεικνύοντας την επιλογή για την εισαγωγή και την ενίσχυση του ρόλου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στον Προγραμματισμό του ΙΝΕΠ.

Ωστόσο, κατά το τελευταίο έτος και το χρονικό διάστημα από τον Μάρτιο του 2020 έως και σήμερα, λόγω των συνθηκών που προέκυψαν από την πανδημία του Covid-19 και των σχετικών περιορισμών, το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης αποφάσισε να υλοποιεί τις επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές του δράσεις με τη χρήση τεχνικών και διαδικασιών τηλεδιάσκεψης μέσω ψηφιακής πλατφόρμας λογισμικού. Προκειμένου να ανταποκριθεί στην έκτακτη πραγματικότητα, το ΕΚΔΔΑ χρησιμοποίησε την τηλεδιάσκεψη ως κύρια μέθοδο υλοποίησης του έργου του. Μέσα σε ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα ανετράπη το σύνηθες πρότυπο διεξαγωγής των δράσεων, περιορίζοντας τη διά ζώσης εκπαίδευση και επιμόρφωση και τα προγράμματα σύγχρονης ή ασύγχρονης εκπαίδευσης, τις οποίες το ΕΚΔΔΑ ήδη χρησιμοποιούσε. Η ποσοτική αποτύπωση για το ΙΝΕΠ κατά το 2020 καταδεικνύει ανάγλυφα αυτή τη μεταβολή. Κατά τη πενταετία 2015-2020 τα εξ αποστάσεως προγράμματα αφορούν το 1-2% του συνόλου των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν. Το 2020 οι δράσεις που υλοποιήθηκαν μέσω τηλεκπαίδευσης καλύπτουν περίπου το 76% του συνόλου ενώ από το 24% των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν δια ζώσης αυτά τοποθετούνται σχεδόν στο σύνολό τους στο χρονικό διάστημα του πρώτου τριμήνου του έτους, πριν την έναρξη της πανδημίας τον Μάρτιο του 2020.

Σε αυτό το πλαίσιο, έχοντας ως δεδομένο τον έκτακτο χαρακτήρα των γεγονότων, κρίθηκε αναγκαίο να διερευνηθεί ο πιθανός αντίκτυπος της μεταβολής στον τρόπο υλοποίησης του έργου του ΕΚΔΔΑ και να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τηλεκπαίδευσης, όπως εφαρμόστηκε κατά το διάστημα των πρώτων μηνών του 2020, λόγω της πανδημίας του Covid-19. Με τη χρήση δομημένων ερωτηματολογίων, δόθηκε η δυνατότητα στους συμμετέχοντες στις επιμορφωτικές και εκπαιδευτικές δράσεις να αποτιμήσουν την εμπειρία τους.

Πίνακας 1: Προγράμματα ΙΝΕΠ που υλοποιήθηκαν ως σχεδιασμένα και πιστοποιημένα εξ' αποστάσεως με χρήση ασύγχρονης πλατφόρμας MOODLE.

ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ	Καταμέτρηση από ΚΩΔΙΚΟΣ
2015	22
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ	13
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΕΦΑΡΜ. ΤΕΧΝ.	9
2016	33
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ	22
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΕΦΑΡΜ. ΤΕΧΝ.	11
2017	34
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ	16
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΕΦΑΡΜ. ΤΕΧΝ.	18
2018	22
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	11
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	11
2019	15
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	5
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	10
2020	29
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	12
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	17
Γενικό Άθροισμα	153

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΩΣ ΔΙΑ ΖΩΣΗΣ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ WEBEX ΤΟ ΕΤΟΣ 2020

ΤΟΜΕΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
ΑΝΘΡΩΠ. ΔΙΚΑΙΩΜ. & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	149
ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	48
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	266
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	35
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	112
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	187
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	18
Γενικό Άθροισμα	815

Πίνακας 2: Κατανομή των δράσεων του ΙΝΕΠ τη πενταετία 2015-2020 σύμφωνα με τη μέθοδο υλοποίησής τους (δια ζώσης- εξ' αποστάσεως)

Χρονικό Διάστημα	Σύνολο υλοποιημένων Προγραμμάτων	Υλοποιημένα Προγράμματα δια ζώσης	Υλοποιημένα Προγράμματα Μέσω Moodle	Υλοποιημένα Προγράμματα Μέσω τηλεκπαίδευσης
2015	1759	1737	22	-
2016	1769	1736	33	-
2017	1721	1687	34	-
2018	1423	1408	15	
2019	1273	1246	27	
2020	1129	285	29	815
1/1-13/3/2020	258	254	4	-
14/3-31/12/2020	871	31	25	815

1. Περιγραφή του αντικειμένου και της αναγκαιότητας της Έρευνας

Είναι κοινά παραδεκτό ότι ο ρόλος της δια βίου μάθησης, είτε αυτή εξειδικεύεται σε εκπαιδευτικές δράσεις είτε σε επιμόρφωση ενηλίκων, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη συγκρότηση και εξέλιξη της επαγγελματικής υπόστασης κάθε εργαζόμενου και της δυνατότητάς του για αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης και προσαρμογής του σε ένα μεταβαλλόμενο εργασιακό περιβάλλον. Ταυτόχρονα, η ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου και στοχευμένου σχεδίου για επιμόρφωση, αποτελεί καθοριστικό συντελεστή ενός ολοκληρωμένου πλαισίου ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού το οποίο επιτρέπει την ορθολογική διαχείριση, τη βελτίωση της αποδοτικότητας και των συνθηκών εργασίας για το σύνολο των εργαζομένων.

Σε μια σύγχρονη κοινωνία η χρήση νέων τεχνολογιών και η αποτελεσματική διαχείριση ενός συνεχώς αυξανόμενου όγκου πληροφοριών επιτάσσει τη διαμόρφωση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων για την εξυπηρέτηση των αναγκών των πολιτών.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί σήμερα μια μορφή εκπαιδευτικής πρακτικής που χρησιμοποιείται ευρέως είτε ως κύρια μέθοδος υλοποίησης εκπαιδευτικών δράσεων, είτε συμπληρωματικά με την αντίστοιχη μέθοδο δια ζώσης και συγκροτεί ένα δυναμικό πυλώνα που και αναπτύσσεται σε όλο ο φάσμα της εκπαίδευσης.

Η ενσωμάτωση μέσων και εφαρμογών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών έχει ενισχύσει τον ρόλο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αποδίδοντας της ευελιξία και διευρυμένο πεδίο εφαρμογής. Σε αυτό το πλαίσιο η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (δικτυοκεντρική), ή όπως μπορεί να αναφέρεται εναλλακτικά ως τηλεεκπαίδευση, αποκτά το σύγχρονο περιεχόμενο που συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία του διαδικτύου και την ύπαρξη της εικονικής πραγματικότητας που αυτό διαμορφώνει. Μάλιστα μπορεί κανείς να αναγνωρίσει στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση κάποια ουσιαστικά πλεονεκτήματα, σε σχέση τη συμβατική και μέχρι τώρα επικρατούσα εκπαίδευση δια ζώσης. Τέτοια πλεονεκτήματα αναφέρονται κυρίως στην ευκολία πρόσβασης σε αυτή και την ευελιξία χρήσης χρόνου που σχετίζονται με την εξάλειψη της ανάγκης για μετακίνηση και φυσικής παρουσίας σε ένα συγκεκριμένο χώρο κατά τη διαδικασία της εκπαίδευσης. Η τηλεεκπαίδευση διαμορφώνει ένα άυλο περιβάλλον εκπαίδευσης το οποίο επιτρέπει την άρση περιορισμών που σχετίζονται με το χρόνο και το χώρο υλοποίησής της. Επομένως, αυτού του είδους τα προγράμματα δια βίου μάθησης, παρέχονται σε ένα ευρύτερο κοινό χρηστών με ευκολότερο τρόπο.

Η τεχνολογική εξέλιξη και η χρήση πολυμέσων διευρύνει τα όρια και τις τεχνικές στην εκπαιδευτική και επιμορφωτική διαδικασία. Επιτρέπει την ανάπτυξη ενός συνεργατικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, διαμορφώνοντας συνθήκες αλληλεπίδρασης και ανατροφοδότησης μεταξύ των εμπλεκόμενων σε αυτά. Επισημαίνεται ότι στη δικτυοκεντρική εκπαίδευση ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι καθοριστικός για την επιτυχή διεξαγωγή της. Διευρύνονται οι δυνατότητές του για την εισαγωγή στη διαδικασία διαφορετικών και καινοτόμων επιμορφωτικών τεχνικών ενώ το εκπαιδευτικό υλικό και γενικά οι παραπομπές που χρησιμοποιούνται μπορούν να εμπλουτιστούν και να επικαιροποιηθούν με μεγαλύτερη ευκολία. Οι εκπαιδευόμενοι από την άλλη, σε ένα περιβάλλον τηλεκπαίδευσης, αυξάνουν την αυτονομία που διαθέτουν στη διαδικασία έχοντας περισσότερες ευκαιρίες να εξειδικεύσουν τις επιλογές τους ως προς το περιεχόμενο και την διαχείριση του χρόνου για την ολοκλήρωση των απαιτούμενων ενεργειών.

Ωστόσο, δεν αποτελεί η δικτυοκεντρική μέθοδος την ενδεδειγμένη εκπαιδευτική προσέγγιση για όλες τις περιπτώσεις και περιβάλλοντα. Επίσης ορισμένα χαρακτηριστικά της μπορεί να λειτουργήσουν με τρόπο που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά την επίτευξη των στόχων που θέτονται.

Είναι σαφές ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στερείται της αμεσότητας στην επαφή και την επικοινωνία. Ένα τμήμα της πληροφορίας που χαρακτηρίζει τη δια ζώσης κοινή παρουσία των συμμετεχόντων, όπως για παράδειγμα η χρήση της γλώσσας του σώματος, χάνεται. Επομένως είναι αναγκαία η προσαρμογή των τεχνικών και του περιεχόμενου και των εργαλείων που επιλέγονται κατά την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία.

Παράλληλα οι τεχνολογίες και τα πολυμέσα που χρησιμοποιούνται στην τηλεκπαίδευση δε λειτουργούν ουδέτερα ως προς διαδικασία αλλά έχουν, σε ένα βαθμό, παρεμβατικό ρόλο και επηρεάζουν ουσιαστικά τα αποτελέσματά της.

Εξίσου καθοριστικές είναι οι ανάγκες για υποδομές και υποστήριξη οι οποίες προκαλούνται, ενώ το κόστος των μέσων αυτών δεν είναι αμελητέο και η διάθεσή τους στους χρήστες δεν είναι αυτονόητη.

Επίσης, γίνεται εύκολα κατανοητό, ότι η διαφοροποίηση στο βαθμό εξοικείωσης των συμμετεχόντων με τις νέες τεχνολογίες επιδρά στην επιλογή της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης από τους χρήστες. Κατ' επέκταση δημιουργεί ανισότητες στην πρόσβαση σε ευκαιρίες για δια βίου μάθηση. Αλλά και κατά τη διεξαγωγή της εκπαίδευσης, η εξοικείωση όσων εντάσσονται

σε αυτή καθορίζει την ενεργή συμμετοχή τους, ασκώντας επιρροή στην επίτευξη των στόχων της.

Σε κάθε περίπτωση, η δια ζώσης και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δε λειτουργούν ως ανταγωνιστικές έννοιες, αλλά μπορούν και πολλές φορές επιβάλλεται, να συμπληρώνουν η μια την άλλη. Στις σύγχρονες συνθήκες δεν είναι εύκολο να αποδοθεί σε μια από αυτές κυρίαρχος ρόλος στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αντίθετα, είναι απαραίτητο να επιλέγονται και να αξιολογούνται κατά περίπτωση σε σχέση τους στόχους, το περιεχόμενο και τις συνθήκες κάθε επιμορφωτικού πλαισίου στο οποίο εφαρμόζονται.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα έρευνα επιχειρεί να αξιολογήσει τις στάσεις, τις αντιλήψεις και το βαθμό ικανοποίησης των συμμετεχόντων στις δράσεις του ΕΚΚΔΑ που υλοποιήθηκαν με τη μέθοδο της τηλεκπαίδευσης κατά το πρώτο χρονικό διάστημα της εφαρμογής των μέτρων που επέβαλλε η πανδημία του Covid-19.

Επομένως, σκοπός είναι να αξιολογηθούν οι παράμετροι που σχετίζονται με την εφαρμογή της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης, στις συγκεκριμένες συνθήκες και να αποτιμηθεί η συνεισφορά τους.

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα θα εστιάσει:

α) στην αποτύπωση της αποτελεσματικότητας της τηλεκπαίδευσης στις συγκεκριμένες συνθήκες εφαρμογής της και του βαθμού υλοποίησης των στόχων κάθε δράσης.

β) στην ανάδειξη πιθανών πλεονεκτημάτων από τη μία και δυσκολιών ή εμποδίων από την άλλη, τα οποία παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση των δράσεων με αυτό τον τρόπο.

γ) στην αποσαφήνιση των παραγόντων και των προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν την ενσωμάτωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, με τη χρήση νέων τεχνολογιών και μέσων, στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου προγραμματισμού των δράσεων του ΕΚΔΔΑ στο μέλλον.

Γίνεται κατανοητό, πως η αξιολόγηση ενός προγράμματος τηλεκπαίδευσης δεν μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από το περιβάλλον το οποίο υλοποιείται και καθορίζεται από τα χαρακτηριστικά των χρηστών και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εφαρμόζεται η συγκεκριμένη μέθοδος και τις διαδικασίες που επιλέγονται ως προς την υλοποίησή της.

Ειδικότερα, η αξιολόγηση της συγκεκριμένης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κρίνεται απόλυτα επιβεβλημένη καθώς πέρα από τις καινοτόμες όψεις και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που

εμπεριέχει η τηλεεκπαίδευση, συγκριτικά με την πιο διαδεδομένη δια ζώσης εκπαίδευση, πρέπει παράλληλα να αποτιμηθεί το γεγονός ότι αποτέλεσε την αποκλειστική μέθοδο υλοποίησης των δράσεων υπό τις έκτακτες συνθήκες που διαμόρφωσε η πανδημία του Covid-19.

Αυτή η ερευνητική προσπάθεια υλοποιήθηκε προσεγγίζοντας την τηλεεκπαίδευση στη βάση τριών διαστάσεων οι οποίες θεωρείται ότι περιγράφουν το φαινόμενο στην ολότητά του:

α) την εκπαιδευτική επιμορφωτική διάσταση και την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, τους ρόλους, τις συμπεριφορές και τις στάσεις εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων.

β) την τεχνολογική διάσταση ως προς τη χρήση και τις δυνατότητες της πλατφόρμας που χρησιμοποιείται (σταθερότητα, ευκολία χρήσης, καταλληλότητα για βέλτιστη επικοινωνία, συνεργασία και αλληλεπίδραση).

γ) την οργανωτική διάσταση της διοικητικής υποστήριξης, στο πλαίσιο του ευρύτερου σχεδιασμού και υλοποίησης ενός ολοκληρωμένου πλέγματος δράσεων και ενεργειών (κόστος, τήρηση προγραμματισμού, εύρυθμη διεξαγωγή και ολοκλήρωση των απαραίτητων ενεργειών από το σύνολο των εργαζομένων και εμπλεκομένων).

2. Μεθοδολογικό πλαίσιο

Η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας για την τηλεκπαίδευση στο ΕΚΔΔΑ έχει κατά το μεγαλύτερο μέρος χαρακτηριστικά ποσοτικής προσέγγισης και μόνο σε ένα περιορισμένο πεδίο ακολουθεί τυπολογία ποιοτικής ανάλυσης. Το βασικό μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για το μεγαλύτερό της μέρος, είναι κατάλληλα δομημένα ανώνυμα ερωτηματολόγια. Για τη διαμόρφωση των ερωτηματολογίων διενεργήθηκε εκτενής ανασκόπηση αντίστοιχης θεματολογίας ερευνητικών προσπαθειών. Έγινε προσαρμογή των ερωτημάτων στη βάση των υποθέσεων εργασίας της συγκεκριμένης έρευνας και τα διακριτικά χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας ερωτώμενων.

Όσον αφορά τον περιγραφικό προσδιορισμό της μεθοδολογικής προσέγγισης της έρευνας δύναται να χαρακτηριστεί ως έρευνα *ex post facto*. Πρόκειται για έρευνα που αφορά ένα φαινόμενο ή γεγονός που έχει συμβεί και εκ των υστέρων διερευνώνται ποιοι παράγοντες συνδέονται με συγκεκριμένα περιστατικά, συνθήκες ή πτυχές συμπεριφοράς. Άρα, περιγράφεται ως μια αναδρομική προσέγγιση ενός προηγούμενου συμβάντος, το οποίο επομένως δε μπορεί να επηρεαστεί και αλλάξει, επιδιώκοντας μέσα από τις αποκρίσεις των ερωτώμενων, που είχαν αυτή την κοινή εμπειρία, να προσδιοριστούν εκείνες οι μεταβλητές που την καθορίζουν.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η καταγραφή των στάσεων, των αντιλήψεων και του βαθμού ικανοποίησης των συμμετεχόντων στις δράσεις του ΕΚΚΔΑ, που υλοποιήθηκαν με τη μέθοδο της τηλεκπαίδευσης κατά το πρώτο χρονικό διάστημα της εφαρμογής των μέτρων που επέβαλλε η πανδημία του Covid-19, καθώς και η ανάδειξη της συνεισφορά των παραμέτρων που σχετίζονται θετικά ή αρνητικά με την εφαρμογή της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης, στις συγκεκριμένες συνθήκες.

Μέσα στο μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας ο σκοπός της αναλύεται σε μία σειρά από ερευνητικά ερωτήματα:

- Οι δράσεις που υλοποιήθηκαν από το ΕΚΔΔΑ με τηλεδιάσκεψη κατάφεραν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των συμμετεχόντων σε βαθμό που αυτοί να θεωρούν ότι η συμμετοχή τους σε αυτές είχε θετικό αντίκτυπο σε εργασιακό και σε προσωπικό επίπεδο;
- Η τηλεδιάσκεψη αποτέλεσε την κατάλληλη μέθοδο υλοποίησης επιμορφωτικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων που είχαν τεθεί από το σχεδιασμό τους;

- Μπορεί να αναδειχθούν από τους εμπλεκόμενους στις συγκεκριμένες δράσεις τηλεκπαίδευσης μια σειρά από παράγοντες που αποτελούν πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα αυτής της εκπαιδευτικής μεθόδου;
- Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική εμπειρία επηρεάζει θετικά τη στάση των συμμετεχόντων σε εξ αποστάσεως δικτυοκεντρική εκπαίδευση στο μέλλον;

Τα παραπάνω ερωτήματα εξειδικεύονται σε μια σειρά από υποθέσεις εργασίας που μπορεί να επιβεβαιωθούν ή να απορριφθούν από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν κατά την έρευνα. Πιο συγκεκριμένα:

- Η στάση των ερωτώμενων για την τηλεκπαίδευση επηρεάζεται από την εξοικείωση των ερωτώμενων στη χρήση νέων τεχνολογιών.
- Οι συμμετέχοντες με προηγούμενη εμπειρία σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση αξιολογούν με διαφορετικό τρόπο τη συμμετοχή τους στη δράση του ΕΚΔΔΑ, σε σχέση με αυτούς που λειτούργησαν πρώτη φορά σε ένα τέτοιο μαθησιακό περιβάλλον.
- Η διαχείριση του χρόνου και η προσβασιμότητα στα προγράμματα τηλεκπαίδευσης ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των δράσεων που διεξάγονται με αυτή τη μέθοδο.
- Οι δράσεις που υλοποιήθηκαν με τηλεκπαίδευση διαμόρφωσαν για τους συμμετέχοντες κατάλληλες συνθήκες αλληλεπίδρασης στο πλαίσιο ενός συνεργατικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος
- Απαιτείται προσαρμογή του περιεχομένου του προγράμματος και ιδιαίτερη προετοιμασία από την πλευρά του εκπαιδευτή για να μπορεί η εφαρμογή της μεθόδου τηλεκπαίδευσης να είναι επιτυχής.
- Είναι αναγκαία εξειδικευμένη τεχνική και διοικητική υποστήριξη για τη βέλτιστη εξυπηρέτηση των σκοπών των προγραμμάτων τηλεδιάσκεψης.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του ερευνητικού εργαλείου, με σκοπό μια ολοκληρωμένη καταγραφή του προς μελέτη αντικειμένου, κρίθηκε αναγκαίο να διαμορφωθούν τρία διακριτά ερωτηματολόγια. Στα ερωτηματολόγια υπάρχουν κοινοί άξονες ερωτήσεων, σε σχέση με τις υποθέσεις που διέπουν την εργασία στο σύνολό της ενώ οι διαφοροποιήσεις αφορούν είτε προσαρμοσμένη διατύπωση είτε εξειδίκευση για την ιδιαίτερη προσέγγιση της οπτικής κάθε κατηγορίας ερωτώμενων. Τα ερωτηματολόγια διακρίνονται στη βάση του διαφορετικού ρόλου που έχει κάθε συμμετέχων, άνδρας ή γυναίκα, στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ που διεξάχθηκαν με τεχνικές σύγχρονης τηλεκπαίδευσης ως εξής:

A) Ερωτηματολόγιο για τους σπουδαστές/τριες της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

B) Ερωτηματολόγιο για τους επιμορφωνόμενους/ες του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης και

Γ) Ερωτηματολόγιο για τους εκπαιδευτές/τριες Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.

Προκείμενου να διευκολυνθεί η διαδικασία συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων σε σύντομο χρονικό διάστημα, αποφασίστηκε ο αριθμός των ερωτήσεων να είναι περιορισμένος ενώ προκρίθηκαν οι κλειστού τύπου ερωτήσεις. Πιο συγκεκριμένα για την πρώτη ομάδα (σπουδαστές/τριες ΕΣΔΔΑ) διαμορφώθηκε ένα ερωτηματολόγιο είκοσι εννιά (29) ερωτήσεων. Από αυτές οι περισσότερες δώδεκα (12) είναι κλειστού τύπου της πενταβάθμιας κλίμακας Likert έξι (6) ακολουθούν ονομαστική κλίμακα ενώ περιορισμένος είναι ο αριθμός αυτών που ανήκουν σε τακτική κλίμακα και στις διχοτομημένες ερωτήσεις. Υπάρχει μια (1) ερώτηση κλίμακας διαστήματος ενώ το ερωτηματολόγιο κλείνει με δύο (2) ανοικτού τύπου ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο που αφορά όσους και όσες συμμετείχαν σε προγράμματα του ΙΝΕΠ είναι το πιο εκτεταμένο και αποτελείται από τριάντα πέντε (35) ερωτήσεις συνολικά. Πάνω από τις μισές, δεκαοκτώ (18), είναι και εδώ κλειστού τύπου κλίμακας Likert (κυρίως πενταβάθμιες). Τακτική κλίμακα ακολουθούν επτά (7) ερωτήσεις ενώ τέσσερις (4) και τρεις (3) είναι οι διχοτομημένες και ονομαστικής κλίμακας αντίστοιχα. Και σε αυτό το ερωτηματολόγιο υπάρχει μια (1) ερώτηση κλίμακας διαστήματος ενώ το ερωτηματολόγιο κλείνει με (2) δύο ανοικτού τύπου ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο για τους εκπαιδευτές/τριες ακολουθεί αντίστοιχα χαρακτηριστικά με ένα σύνολο είκοσι επτά (27) ερωτήσεων εκ των οποίων δώδεκα (12) ερωτήσεις πενταβάθμιας κλίμακας Likert πέντε ονομαστικής και τέσσερις (4) τακτικής κλίμακας. Δύο (2) είναι κλειστού τύπου διχοτομημένες και το ερωτηματολόγιο κλείνει, όπως και τα προηγούμενα, με μια (1) ερώτηση κλίμακας διαστήματος και δύο (2) ανοικτού τύπου ερωτήσεις.

Όσον αφορά τη θεματολογική ομαδοποίηση των ερωτήσεων, χαρακτηρίζεται από συνάφεια μεταξύ των ερωτηματολογίων με αναγκαίες κατά περίπτωση εξειδικεύσεις. Και τα τρία ερωτηματολόγια ξεκινούν με ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα. Ακολουθούν ερωτήσεις που σχετίζονται με το βαθμό εξοικείωσης των ερωτώμενων, ανδρών και γυναικών στη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής επικοινωνιών και δικτύων. Οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν την προηγούμενη εμπειρία των ερωτώμενων (εκπαιδευόμενων ή εκπαιδευτών) σε εκπαίδευση

και επιμόρφωση και ειδικά με τη χρήση της εξ αποστάσεως δικτυοκεντρική μέθοδο. Στη συνέχεια ακολουθούν ερωτήσεις για την καταγραφή της ικανοποίησης των συμμετεχόντων από τη συγκεκριμένη δράση που έλαβαν μέρος και στην αξιολόγηση τους σχετικά με την επίτευξη των στόχων του κάθε προγράμματος καθώς και την αναγκαιότητα προσαρμογών και υποστήριξης στη μέθοδο της τηλεκπαίδευσης. Οι επόμενες στοχεύουν στην αποτύπωση των πλεονεκτημάτων ή των αδυναμιών που εμφάνισε η τηλεκπαίδευση, στο συγκεκριμένο πεδίο εφαρμογής της. Τα ερωτηματολόγια, στο τελευταίο τους τμήμα, αποτελούνται από ερωτήσεις που αναφέρονται στη μελλοντική συμμετοχή σε δράσεις τηλεκπαίδευσης και ως κατακλείδα στη συνολική αποτίμηση του προγράμματος και τις πιθανές προτάσεις βελτίωσης από τους χρήστες.

Το εργαλείο επιλέχθηκε να είναι ηλεκτρονικό, δημιουργήθηκε και διανεμήθηκε με τη χρήση του διαδικτυακού εργαλείου Google Forms. Η επιλογή της δημιουργίας και της αποστολής των ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων χρησιμοποιήθηκε για λόγους που σχετίζονται με την ευκολότερη διακίνησή τους από πλευράς χρόνου και κόστους. Λόγω της έκτακτης φύσης του εξεταζόμενου θέματος, κρίθηκε σκόπιμο το ερωτηματολόγιο να είναι όσο το δυνατό άμεσα προσβάσιμο στον ερωτώμενο.

Η αποστολή των ερωτηματολογίων, για όλες τις ομάδες, έγινε μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος που γνωστοποιούσε στους ερωτώμενους τον σχετικό σύνδεσμο, στις 24/7/2020. Τα περισσότερα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν στις τρεις πρώτες εβδομάδες από την αποστολή τους. Μόνο για το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ χρειάστηκε επανάληψη της αποστολής, λόγω ενός τεχνικού προβλήματος που παρουσιάστηκε. Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν στην ανάλυση είναι όσα ελήφθησαν έως τις 30/9/2020, οπότε και θεωρήθηκε ότι ολοκληρώθηκε η διεξαγωγή της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο, κατά την αποστολή του, συνοδευόταν από ενημερωτικό σημείωμα που πληροφορούσε τους ερωτώμενους για το αντικείμενο και τη σκοπιμότητα της έρευνας. Επίσης, υπήρχε αναφορά στην προστασία της ανωνυμίας και την εμπιστευτικότητα στη διαχείριση των δεδομένων που θα συγκεντρωθούν και θα διαχειριστούν για ερευνητικούς σκοπούς.

Η έρευνα αποφασίστηκε να έχει απογραφικό χαρακτήρα. Επομένως, δεν επιλέχθηκε κάποια μορφή δειγματοληψίας αλλά το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στο σύνολο του Πληθυσμού της έρευνας ο οποίος ανά κατηγορία ερωτηματολογίου ήταν α) το σύνολο των σπουδαστών/τριων της ΕΣΣΔΑ β) το σύνολο των επιμορφωνόμενων, ανδρών και γυναικών του ΙΝΕΠ και γ) το

σύνολο των εκπαιδευτών/τριων σε εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δράσεις του ΕΚΔΔΑ. Η ποσοτική αποτύπωση της διαδικασίας αποστολής και λήψης συμπληρωμένων ερωτηματολογίων καταγράφεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 3: Διαδικασία αποστολής και λήψης ερωτηματολογίων έρευνας ανά κατηγορία ερωτώμενων.

	Κατηγορίες ερωτώμενων		
	Σπουδαστές/τριες ΕΣΣΔΑ	Επιμορφωνόμενους/ες ΙΝΕΠ	Εκπαιδευτές/τριες ΕΚΔΔΑ
Ερωτηματολόγια που αποστάλθηκαν	88	5800	740
Συμπληρωμένα ερωτηματολόγια που παρελήφθησαν	47	2523	360
Ποσοστό Απόκρισης	53,4%	43,5%	48,6%

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, για το βαθμό απόκρισης σε σχέση με την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος και τη δυνατότητα γενίκευσης των αποτελεσμάτων, πρέπει να υπάρξουν οι εξής επισημάνσεις . Ο βαθμός απόκρισης κυμαίνεται από 53,4% για τους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ, στις άλλες δύο κατηγορίες το αντίστοιχο ποσοστό προσεγγίζει στο 45% αλλά αναφέρεται σε ένα σημαντικό αριθμό περιπτώσεων ανά κατηγορία. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξασφαλίζεται αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, όχι τόσο στη βάση του αριθμού των προς μελέτη περιπτώσεων όσο διότι κατά το σχεδιασμό της έρευνας δεν επιλέχτηκε να εφαρμοστεί ένα πρότυπο δειγματοληψίας αλλά απογραφή του πληθυσμού. Επομένως, τα αποτελέσματα της έρευνας δε μπορούν να γενικευτούν, ωστόσο παραμένουν ιδιαίτερα χρήσιμα και άξια σχολιασμού, ιδιαίτερα δε, λαμβάνοντας υπόψη τον έκτακτο χαρακτήρα των γεγονότων της χρονικής περιόδου που αφορά η έρευνα.

Όσον αφορά την επεξεργασία και τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων, στηρίχθηκε στην ποσοτικοποίηση που παρέχεται από την εφαρμογή Google forms και συμπληρωματικά χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα επεξεργασίας λογιστικών φύλλων excel της σουίτας Microsoft Office.

Επισημαίνεται ότι η περιγραφική στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και η πολυμετρική συσχέτιση των μεταβλητών επιλέχθηκε να ακολουθήσει την ποσοστιαία παρουσίαση των αποτελεσμάτων ενώ ο σχεδιασμός της επιτρέπει σε ένα επόμενο στάδιο να προκύψει πιο εκτεταμένη αναλυτική προσέγγιση των στατιστικών δεδομένων. Το ίδιο ισχύει και για τους ελέγχους που αφορούν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των ερωτηματολογίων. Ωστόσο, τα ερωτηματολόγια έχουν σχεδιαστεί ώστε να εξασφαλίζουν ικανοποιητικά επίπεδα αξιοπιστίας και εγκυρότητας και ελέγχθηκαν επιτυχημένα.

3. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της Έρευνας

Ξεκινώντας την αναφορά των αποτελεσμάτων της έρευνας κρίνεται αναγκαίο να υπάρξει μια διευκρίνιση σχετικά με το προσέγγιση της παρουσίασης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η έρευνα στηρίχθηκε στη χρήση τριών διαφορετικών ερωτηματολογίων σε αντιστοιχία με τις ομάδες ερωτώμενων για τις οποίες διαμορφώθηκαν. Η διαφοροποίηση μεταξύ των ερωτηματολογίων θέτει περιορισμούς στο βαθμό που μπορούμε να συγκρίνουμε τις απαντήσεις, ακόμα και αν αναφέρονται σε συναφείς μεταβλητές και σχετίζονται με κοινές ερευνητικές υποθέσεις. Ωστόσο, θα ήταν αδύνατο να παραθέσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας σε τρεις κατηγορίες χωρίς καμία σύνδεση. Συνεπώς, η παρουσίαση των αποτελεσμάτων θα γίνει σε αντιπαράθεση των απαντήσεων των τριών κατηγοριών ομαδοποιημένα στη βάση της θεματικής τους συσχέτισης, υπό το πρίσμα της συμπληρωματικής προσέγγισης των διαφορετικών οπτικών των ερωτώμενων.

3.1. Δημογραφικά - προσωπικά χαρακτηριστικά

Στην πρώτη ενότητα από τα ευρήματα της έρευνας θα αναφερθούμε στα δημογραφικά χαρακτηριστικά, όσων συμμετείχαν σε αυτή, τα οποία διαμορφώνουν ένα προφίλ για κάθε κατηγορία πληθυσμού των ερωτώμενων.

Όσον αφορά τους εκπαιδευτές και τις εκπαιδευτριες που συμμετείχαν στις δράσεις του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, βλέπουμε ότι η μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα είναι αυτή μεταξύ 45-54 ετών με ποσοστό 54,1%. Το 25,2 % έχει ηλικία άνω των 55 ετών. Οι δύο αυτές κατηγορίες μαζί καλύπτουν το 79,3% των απαντήσεων ενώ μόνο ένας στους πέντε έχει ηλικία από 35-44 χρόνια και κάτω από 34 εμφανίζονται μόνο τρεις περιπτώσεις. Επομένως η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτών, ανδρών και γυναικών, ανήκει στη μέση ηλικία, των 45 ετών και άνω, γεγονός που πιθανά επηρεάζει τη στάση τους σε σχέση με την εξοικείωση ή την προσαρμογή τους απέναντι στις τεχνολογικές εξελίξεις και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Η επαγγελματική προέλευση για τη μεγαλύτερη ομάδα ερωτώμενων είναι η ίδια η Δημόσια Διοίκηση με δεδομένο ότι υπαλληλική ή άλλη εργασιακή σχέση με το δημόσιο έχει το 76% αυτών. Οι επόμενες κατηγορίες, που είναι σαφώς μικρότερες, είναι των εκπαιδευτών που έχουν ακαδημαϊκή ιδιότητα με ποσοστό 12,7% ενώ το 7,8%, όσων συμμετείχαν στην έρευνα, δηλώνει ότι ανήκει στους ελεύθερους επαγγελματίες.

Το επίπεδο σπουδών, όπως αναμένεται, είναι υψηλό. Το 49,3% είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών και επιπλέον το 46% κατέχει διδακτορικό. Από την ερώτηση που αφορά την θεματική ενότητα στην οποία εντάσσεται η εισήγηση των εκπαιδευτών στο ΕΚΔΔΑ, προκύπτει ότι εκπροσωπούνται το σύνολο των διαφορετικών θεματικών κύκλων του έργου του ΕΚΔΔΑ και μάλιστα σε σχέση με τη θεματική κατηγοριοποίηση των προγραμμάτων του ΙΝΕΠ παρατηρείται ταξινομική αναλογία. Συγκεκριμένα, η πολυπληθέστερη ομάδα εισηγητών που ερωτήθηκαν, με ποσοστό 26,6%, είναι αυτή που σχετίζεται με τη θεματική της Δημόσιας Διοίκησης και Δημόσιου Μάνατζμεντ, στον αντίστοιχο θεματικό κύκλο ανήκει ο μεγαλύτερος αριθμός προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν από το ΙΝΕΠ το 2020, όπως αποτυπώνεται και στον σχετικό πίνακα που προηγήθηκε. Ακολουθεί η κατηγορία των εισηγητών της θεματικής της Πληροφορικής στην οποία ανήκει το 22% όσων απάντησαν και στη συνέχεια αυτοί από τους θεματικούς κύκλους των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και της Κοινωνικής Διοίκησης οι οποίοι καλύπτουν το 14,4%, των Οικονομικών και Δημοσιονομικής Πολιτικής με ποσοστό 10,5%, του Θεσμικού-Νομοθετικού Πλαισίου της Δ.Δ. και τέλος της Βιώσιμης και Περιβαλλοντικής Ανάπτυξης με ποσοστά 10,5% και 10,2% αντίστοιχα.

Από την πλευρά των σπουδαστών-σπουδαστριών που συμμετείχαν στην έρευνα με ποσοστό 97,8% έχουν ηλικία μικρότερη των 44 ετών (54,3% στην κατηγορία 35-44 ετών και 43,5% στην κατηγορία 23-34 ετών). Η ηλικιακή κατανομή τους περιμένουμε να έχει θετική αποτύπωση στο βαθμό εξοικείωσής τους με τη χρήση νέων τεχνολογιών και της δικτυοκεντρικής εκπαίδευσης. Σε ποσοστό 56,7 % κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, επικυρώνοντας το υψηλό επίπεδο προϋπαρχουσών γνώσεων, για όσους εισάγονται στην ΕΣΔΔΑ.

Ο προσανατολισμός των σπουδών των ερωτώμενων, ανδρών και γυναικών και η εξειδίκευσή τους κατηγοριοποιείται κατά 36,2% στο πεδίο των Οικονομικών Επιστημών ακολουθώντας αυτοί με Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές σπουδές με 25,5% και σπουδές Νομικής με 19,1%. Οι επόμενες και σαφώς μικρότερες κατηγορίες είναι όσων έχουν ακαδημαϊκές σπουδές στις Θετικές Επιστήμες με 10,6% και σε Πολυτεχνικές Σχολές για το 6,4%.

Στο πεδίο της επαγγελματικής εμπειρίας που κατέχουν οι σπουδαστές/τριες για πάνω από τους μισούς (55,3%) είναι 10 ή και λιγότερων ετών, έως επιπλέον 5 έτη έχει το 23,4% ενώ μηδενική προϋπηρεσία έχει το 14,9 % όσων απάντησαν. Όσον αφορά την κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα σε σχέση με το τμήμα εξειδίκευσης που παρακολουθούν στην ΕΣΔΔΑ, παρατηρείται ότι, το 28,6% προέρχεται από το Τμήμα Γενικής Διοίκησης, το 26,2% από το Τμήμα Διοίκησης Υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας και το 23,8% από το Τμήμα Αναπτυξιακών Περιφερειακών. Οι τρεις αυτές ομάδες καλύπτουν 3 στις 4 απαντήσεις ενώ και

σε σχέση με τον αριθμό σπουδαστών ανά τμήμα συμμετέχουν περισσότεροι από τους μισούς από το καθένα από αυτά. Αντίθετα τα Τμήματα Πολιτισμικής Διοίκησης με 14,3%, Εμπορικών και Οικονομικών υποθέσεων με ποσοστό 4,8% και Ψηφιακής Πολιτικής αποτελώντας το 2,4% των απαντήσεων, υποεκπροσωπούνται σημαντικά στην έρευνα, τόσο ποσοσιαία όσο και σε σχέση με το σύνολο των σπουδαστών που τους αναλογούν. Μάλιστα, δεν υπάρχει κανένας σπουδαστής που απάντησε στην έρευνα και να προέρχεται από το Τμήμα Διεθνών Ευρωπαϊκών Υποθέσεων. Ως αποτέλεσμα της κατανομής αυτής επηρεάζεται σημαντικά η δυνατότητα να αξιολογηθεί αυτή η διαφοροποίηση σε σχέση με τα συμπεράσματα της έρευνας.

Σχετικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της τρίτης και πολυπληθέστερης ομάδας ερωτώμενων, των επιμορφωμένων, ανδρών και γυναικών, οι οποίοι συμμετείχαν σε προγράμματα του ΙΝΕΠ παρατηρούμε τα εξής: Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα συγκεντρώνονται στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 45 και 54 ετών. Εάν σε αυτή την κατηγορία προστεθούν και όσοι έχουν ηλικία πλέον των 55 ετών καλύπτουν το 65% του συνόλου. Σημαντικό υποσύνολο αποτελεί η ομάδα με ηλικία από 35 έως 44 ετών στην οποία ανήκουν το ένα τρίτο (31,7%) των απαντήσεων ενώ οι νεότεροι των 34 ετών περιορίζονται στο 4% του συνόλου. Συμπεραίνεται ότι συμμετέχοντες στα προγράμματα του ΙΝΕΠ ανήκουν σε μέσες και μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες παρουσιάζοντας ανάλογη εικόνα με τα δεδομένα που προκύπτουν από την Απογραφή του Ανθρώπινου Δυναμικού του Δημόσιου Τομέα.

Σε συσχέτιση με την ηλικιακή κατανομή μπορούμε να δούμε και το συνολικό χρόνο προϋπηρεσίας των ερωτώμενων, όπου την μεγαλύτερη ομάδα εκπροσωπούν αυτοί που έχουν από 11-20 έτη (47,1%). Οι επόμενες κατηγορίες μεγαλύτερης χρονικά προϋπηρεσίας είναι μεταξύ 21 και 30 ετών με ποσοστό 26,4% και πάνω από 30 έτη με 8,2% διαμορφώνουν τη γενική τάση του πληθυσμού όπου από μια έως δυο δεκαετίες προϋπηρεσίας και πάνω έχουν οκτώ στους δέκα (81,7%). Λιγότερα από 10 έτη προϋπηρεσίας κατέχει το 18,2%. Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο σπουδών των επιμορφωμένων, ανδρών και γυναικών, που συμμετείχαν στην έρευνα παρατηρούμε ότι σε μεγάλο ποσοστό (90%) έχει συμμετέχει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με σχεδόν τους μισούς (48,3%) να είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ είναι το 35% και διδακτορικού το 6,7%. Μόνο ένας στους δέκα (9,7%) έχει αποφοιτήσει από τη δευτεροβάθμια ή μεταλυκειακή εκπαίδευση. Σε σχέση με τη θέση στην ιεραρχική πυραμίδα των συμμετεχόντων παρατηρείται ότι συμμετέχουν από όλες τις βαθμίδες, εμφανίζοντας μια λογική αναλογικότητας η οποία είναι λίγο υψηλότερη, από το ποσοστό που εκπροσωπούν στο γενικό πληθυσμό, για όσους και όσες

κατέχουν θέση ευθύνης. Έτσι το 66,2% των ερωτώμενων είναι υπάλληλοι χωρίς θέση ευθύνης, το 26,2% προϊστάμενοι Τμήματος και το 7,1% προϊστάμενοι Διευθύνσεων.

Σε μια συμπερασματική θεώρηση των δημογραφικών χαρακτηριστικών όσων συμμετείχαν στην έρευνα και από τις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων, παρατηρείται ότι για πολλές μεταβλητές (όπως η ηλικία και η προϋπηρεσία για όλες τις ομάδες και η επαγγελματική εξειδίκευση και η συσχέτιση με θεματικούς κύκλους για τους εισηγητές) συμβαδίζουν με τα γενικά χαρακτηριστικά του προς μελέτη πληθυσμού, επιτρέποντας σε ένα βαθμό τα συμπεράσματα να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά για τις τάσεις που εμφανίζονται στο σύνολο. Διαμορφώνεται ένα δείγμα ερωτώμενων το οποίο έχει ηλικία από 45 έτη και πάνω με υψηλό επίπεδο ακαδημαϊκών σπουδών και αρκετά χρόνια εργασιακής προϋπηρεσίας. Οι τάσεις αυτές διαφέρουν μόνο για τους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ, όντας σαφώς μειωμένες. Σε σχέση με τη στάση των ερωτώμενων απέναντι στη δικτυοκεντρική τηλεκπαίδευση και το βαθμό ικανοποίησής τους από τη συμμετοχή τους στη δράσεις του ΕΚΔΔΑ αναμένεται να έχει αρνητική συσχέτιση σε σχέση με την ηλικία τους. Όμως πιθανολογείται ότι αυτή η αρνητική τάση εξομαλύνεται σε ένα βαθμό από το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο και την αντίστοιχη υψηλή επαγγελματική εμπειρία και εξειδίκευση όσων συμμετείχαν. Δεν μπορεί να αξιολογηθεί εάν και σε ποιο βαθμό υπάρχει αποκλεισμός από τις δράσεις όσων έχουν χαμηλή εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες, με δεδομένο ότι οι ερωτώμενοι είναι όσοι έχουν τη διακριτική ευκαιρία να συμμετέχουν κατ' επιλογή τους ή και αξιολογήθηκαν εκ των προτέρων από τα αρμόδια όργανα του φορέα για τη δυνατότητα συμμετοχής τους.

Το πρώτο σημαντικό και σαφώς μετρήσιμο συμπέρασμα της έρευνας, που προκύπτει από την ενότητα των δημογραφικών ερωτήσεων, αφορά τη γεωγραφική κατανομή των συμμετεχόντων στα προγράμματα του ΙΝΕΠ. Συγκρίνοντας τα απογραφικά στοιχεία για τα υλοποιημένα προγράμματα επιμόρφωσης για το 2019, ως προς την προέλευση των συμμετεχόντων ανά γεωγραφική περιφέρεια, σε σχέση με την κατανομή που καταγράφεται από την ερώτηση της έρευνας για τον τόπο εργασίας των ερωτώμενων, προκύπτει μια πιο διευρυμένη γεωγραφική κατανομή των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες/ουσες στα προγράμματα που υλοποιήθηκαν μέσω τηλεκπαίδευσης το 2020 προέρχονται σε μικρότερο αριθμό από την Περιφέρεια Αττικής και Κεντρικής Μακεδονία, οι οποίες διαχρονικά συγκέντρωναν του περισσότερους συμμετέχοντες, ως οι περιοχές στις οποίες υλοποιούνταν η πλειοψηφία των δια ζώσης δράσεων. Ταυτόχρονα, οι συμμετέχοντες προερχόμενοι από όλες τις άλλες περιφέρειες είναι αυξημένοι. Συμπεραίνεται ότι η εφαρμογή της μεθόδου τηλεκπαίδευσης αμβλύνει τους περιορισμούς που προκύπτουν από την ανάγκη μετακίνησης

προς τον τόπο διεξαγωγής μιας δράσης. Μη παραγνωρίζοντας, τόσο ότι οι περισσότεροι δημόσιοι λειτουργοί συγκεντρώνονται στις δυο περιφέρειες που βρίσκονται οι πόλεις της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όσο και την δυνατότητα κάλυψης των εξόδων μετακίνησης, διαμονής και διατροφής προς το χώρο διεξαγωγής των προγραμμάτων του ΙΝΕΠ, προκύπτει ότι μέσα από την τηλεκπαίδευση αυξήθηκαν οι ευκαιρίες συμμετοχής για όσους εργάζονται στις υπόλοιπες περιφέρειες.

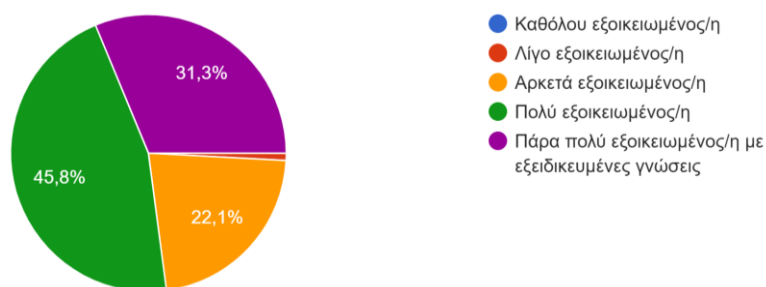
Πίνακας 4: Ποσοστά συμμετεχόντων στα Προγράμματα του ΙΝΕΠ ανά Περιφέρεια προέλευσής τους

Περιφέρεια Προέλευσης συμμετεχόντων	Αττικής	Κεντρικής Μακεδονίας	Αν. Μακεδονίας και Θράκης	Δυτική Μακεδονίας	Θεσσαλίας	Ιονίων Νήσων	Πελοποννήσου	Ηπείρου	Δυτικής Ελλάδας	Βορείου Αιγαίου	Νοτίου Αιγαίου	Κρήτης
Προγράμματα ΙΝΕΠ κατά το έτος 2019	66,7%	17,4%	1,94%	1,09%	3,32%	0,21%	0,91%	2,24%	2,21%	0,82%	0,60%	2,60%
Προγράμματα που καταγράφηκαν στην έρευνα και υλοποιήθηκαν με τηλεκπαίδευση το 2020	33,6%	16,1%	7,4%	4%	7,2%	2,5%	4,6%	3,9%	4,8%	2,8%	1,7%	7,3%

3.2. Συσχέτιση χαρακτηριστικών συμμετεχόντων με το βαθμό ικανοποίησης από τη συμμετοχή στην τηλεκπαίδευση (βαθμός εξοικείωσης σε ΤΠΕ, ηλικία, προηγούμενη εμπειρία στην εκπαίδευση ενηλίκων)

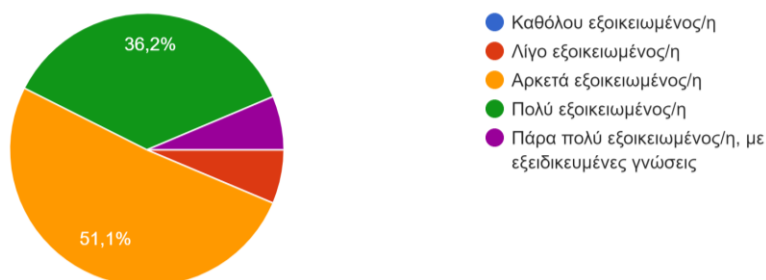
Στις επόμενες ερωτήσεις καταγράφηκε ο βαθμός εξοικείωσης, των συμμετεχόντων στην έρευνα, στις νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών καθώς και η προϋπάρχουσες εμπειρίες από εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δράσεις δια ζώσης και μέσω τηλεκπαίδευσης. Ξεκινώντας από τους εκπαιδευτές του ΕΚΔΔΑ, η κατηγορία απαντήσεων "Πολύ εξοικειωμένος/η" συγκεντρώνει το 45,8% των απαντήσεων. Οι θετικές απαντήσεις συμπληρώνονται με ποσοστό 31,3% για όσους αυτοαξιολογούν την εξοικείωσή τους με βαθμό "Παρά Πολύ", και συνολικά οι δυο κατηγορίες απαντήσεων φτάνει σε ένα ποσοστό 77%. "Αρκετά εξοικειωμένοι" με τη χρήση των νέων τεχνολογιών θεωρούν ότι είναι το 22,1% ενώ "Λίγο" απαντούν μόνο το 2,2%.

Γράφημα 1: Βαθμός εξοικείωσης εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ στις νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

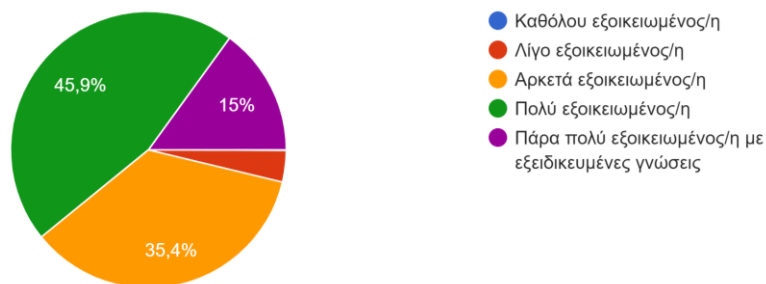
Στη περίπτωση των σπουδαστών της ΕΣΔΔΑ, που ρωτήθηκαν στο ίδιο ερώτημα, η πλειοψηφία με 51,1% συγκεντρώνεται στη μέση κατηγορία που απαντά "Αρκετά". Θετικότερη απόκριση με τις απαντήσεις "Πολύ" και "Πάρα Πολύ" έχουν 36,2% και 6,4% αντίστοιχα. Αντίθετα αρνητική στάση στο ερώτημα εκφράζει το 6,4% των ερωτώμενων μέσω της απάντησης "Λίγο" ενώ κανένας ερωτώμενος δεν επιλεγεί να απαντήσει "Καθόλου".

Γράφημα 2: Βαθμός εξοικείωσης σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ στις νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

Η πολυπληθέστερη ομάδα ερωτώμενων, δηλαδή οι συμμετέχοντες/ουσες στα επιμορφωτικά προγράμματα του ΙΝΕΠ, αξιολογούν θετικά την εξοικείωση τους απαντώντας "Πολύ" κατά ποσοστό 45,9% και "Πάρα Πολύ" κατά 15%. Η μέση κατηγορία που απαντά "Αρκετά" φθάνει το 35,4%, ενώ το "Λίγο" ως απάντηση δίνει το 3,7% όσων ρωτήθηκαν.

Γράφημα 3: Βαθμός εξοικείωσης επιμορφωνόμενων ΙΝΕΠ στις νέες Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών

Εξειδικεύοντας το βαθμό εξοικείωσης ανά κατηγορία ερωτώμενων οι επιμορφωνόμενοι σε δράσεις του ΙΝΕΠ σε ποσοστό 72,8% απαντά ότι χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες στον εργασιακό του χώρο για αρκετές ώρες καθημερινά και πιο συγκεκριμένα εφαρμογές γραφείου χρησιμοποιούν 7 στους δέκα, "Πολύ Συχνά", ολοκληρωμένα πληροφοριακά Συστήματα και το διαδίκτυο ως μηχανή αναζήτησης χρησιμοποιούν 6 στους 10 και πάλι "Πολύ Συχνά". Αντίθετα επιλέγουν την απάντηση "Καθόλου Συχνά" κατά 44% για τη χρήση Εκπαιδευτικού λογισμικού και αντίστοιχών προϊόντων καθώς και κατά 55% για τη χρήση εφαρμογών κοινωνικής δικτύωσης.

Όσον αφορά τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ χρησιμοποιούν "Πολύ Συχνά" το διαδίκτυο σε ποσοστό κοντά στο 92%, εφαρμογές γραφείου κατά 80% και κατά 75% τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το Youtube. Η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού, παρόλο που δεν είναι συχνή για τους περισσότερους, για ένα σημαντικό αριθμό ερωτώμενων (42,5%) αποτελεί συχνό χρηστικό εργαλείο διαμορφώνοντας μια μικτή εικόνα για τη συνολική συχνότητα χρήσης τους.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι η πλειοψηφία όλων των κατηγοριών ερωτώμενων φαίνεται να κατέχει θετικό βαθμό εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες και τα εργαλεία που αυτές παρέχουν στο εργασιακό περιβάλλον και την καθημερινότητά τους. Αυτό το επιχείρημα, σε μεγάλο βαθμό μπορεί να τεκμηριωθεί, στην κοινή αντίληψη ότι αντίστοιχες δεξιότητες και γνώσεις αποτελούν κριτήριο και προϋπόθεση για τη συμμετοχή στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ.

Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι από τη συγκριτική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας προέκυψε ότι η ηλικία των ερωτώμενων καθορίζει το βαθμό εξοικείωσης στις νέες τεχνολογίες. Πιο συγκεκριμένα, όπως είναι εύκολα κατανοητό, οι νεότερες ηλικίες, δηλώνουν μεγαλύτερη εξοικείωση από τους μεγαλύτερους σε ηλικία. Για τους εκπαιδευτές του ΕΚΔΔΑ οι δύο μικρότερες ηλικιακές ομάδες έχουν υψηλότερα θετικά ποσοστά εξοικείωσης κατά 13 και

4,5 μονάδες αντίστοιχα σε σχέση με τα ποσοστά του συνόλου των ερωτώμενων. Αντίθετα, οι δύο μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες έχουν μικρότερα ποσοστά σε σχέση με το σύνολο κατά 2 και 7 επτά ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται και για τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΣΔΑ όπου, παρόλο ότι και στις δύο ηλικιακές ομάδες η ουδέτερη κατηγορία της απάντησης "Αρκετά" είναι ισχυρή, η νεότερη ηλικιακή ομάδα επιλέγει να απαντήσει θετικά, ποσοστιαία, κατά 9 μονάδες περισσότερο σε σχέση με το σύνολο. Τέλος για την ομάδα των επιμορφωμένων από το ΙΝΕΠ θετική άποψη για την εξοικείωση τους με τις νέες τεχνολογίες στις δύο νεότερες ηλικιακές ομάδες έχει ένα ποσοστό 74,2% και 67,3% όσων απάντησαν αντίστοιχα σε σχέση με το ποσοστό του συνόλου που είναι 60,9%. Στις δύο επόμενες ηλικιακές ομάδες τα ποσοστά των θετικών αποκρίσεων μειώνονται, σε σχέση με το σύνολο, φτάνοντας στο 57,5% και 53,2% αντίστοιχα.

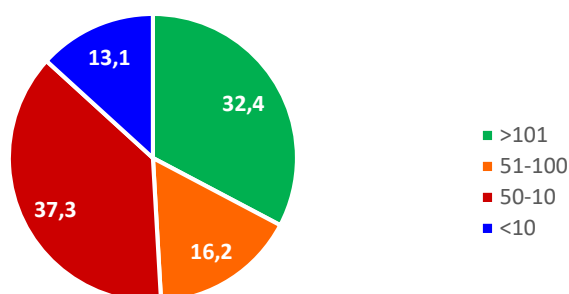
Αντίστοιχη τάση εμφανίζεται και στις απαντήσεις των επιμορφωμένων στο ΙΝΕΠ, όπου οι νεότεροι ηλικιακά δηλώνουν "Πολύ" ή "Παρά Πολύ" εξοικειωμένοι 13 έως 17 μονάδες ποσοστιαίες μονάδες περισσότερο από τον μέσο όρο. Αντίθετα οι μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες έχουν μικρότερα ποσοστά θετικής απάντησης σε σχέση με το σύνολο (53,2% αντί για 60,9%).

Σημαντικό για τους σκοπούς της έρευνας είναι να αξιολογηθεί η ύπαρξη προηγούμενης εμπειρίας, όσων ερωτήθηκαν, στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και η συσχέτιση της πιθανής εμπειρίας με τη συγκεκριμένη συμμετοχή στην τηλεκπαίδευση του ΕΚΔΔΑ.

Ξεκινώντας την αναφορά στο ζήτημα με τους εκπαιδευτές που συμμετείχαν στην έρευνα παρατηρούμε ότι, αυτοί και αυτές που επιλέχθηκαν, στην συγκεκριμένη περίοδο από το ΕΚΔΔΑ παρουσιάζουν σημαντική προϋπάρχουσα εμπειρία στο ρόλο του εκπαιδευτή. Είναι αυτονόητο ότι σε όλες τις συνθήκες η αντίστοιχη εμπειρία αποτελεί κριτήριο επιλογής τους. Ιδιαίτερα σε αυτή την περίοδο, με τα χαρακτηριστικά της πανδημίας, αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη των στόχων των δράσεων του ΕΚΔΔΑ. Ως αποτέλεσμα, σε ποσοστό 56,3% η εμπειρία των εκπαιδευτών ξεπερνά τις 500 διδακτικές ώρες Αντίστοιχα από 500 έως 301 ώρες μετράται η εμπειρία για το 15,4% και από 300 έως 101 το ποσοστό είναι 17% ενώ μόνο το 11,5% έχει λιγότερο από 100 ώρες διδακτική εμπειρία.

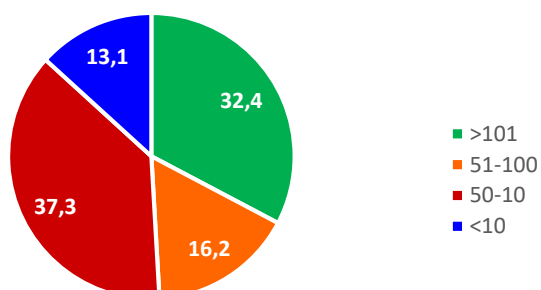

Γράφημα 4: Εμπειρία εκπαιδευτών/τριων σε προγράμματα δια ζώσης εκπαίδευσης-επιμόρφωσης ενηλίκων (σε διδακτικές ώρες)

Εξειδικεύοντας τη διδακτική εμπειρία των εισηγητών/τριών τρεις από τους τέσσερις (74,5%) έχει συμμετέχει στο παρελθόν σε αντίστοιχο πρόγραμμα που υλοποιήθηκε με κάποια μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευση ενώ το αντίστοιχο ποσοστό όσων είχαν συμμετέχει σε πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών για εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι στο 48,3%. Η αποτύπωση σε ώρες της εμπειρία των εισηγητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μετράται σε πάνω από 100 ώρες για το 32,4%, σε ποσοστό 16,2% από 99 έως 50 ώρες ενώ κάτω από πενήντα ώρες έχει η πλειοψηφία όσων απάντησαν με ποσοστό 51,4%.

Γράφημα 5: Εμπειρία εκπαιδευτών/τριων σε προγράμματα τηλεκπαίδευσης ή άλλης μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (σε διδακτικές ώρες)

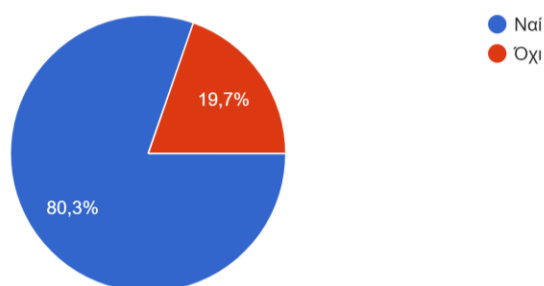

Επομένως, διαμορφώνεται ένα προφίλ εκπαιδευτή/τριας με αρκετά μεγάλη διδακτική εμπειρία σε ενήλικες, για ένα μεγάλο αριθμό υπάρχει συμμετοχή με ρόλο εκπαιδευτή/τριας και σε προγράμματα που υλοποιούνται εξ αποστάσεως η οποία όμως για την πλειοψηφία δεν ξεπερνά τις 50 ώρες. Η πιο συχνά μορφή τηλεκπαίδευσης που χρησιμοποιούν, ανεξάρτητα με το ρόλο που μπορεί να έχουν σε αυτή, είναι οι πλατφόρμες τηλεδιάσκεψης, σύγχρονης

εκπαίδευσης, κατά ποσοστό 96,9% ενώ και η ασύγχρονη εκπαίδευση μέσω Moodle αποτελεί επιλογή συχνής χρήσης για το 53%.

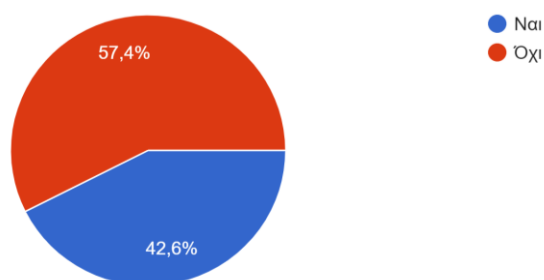
Εξίσου ψηλά ποσοστά που φθάνουν στο 80,3% έχουν και οι σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ που στο παρελθόν έχουν συμμετάσχει σε δια ζώσης εκπαίδευση ενηλίκων.

Γράφημα 6: Συμμετοχή στο παρελθόν σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ σε προγράμματα επιμόρφωσης/εκπαίδευσης ενηλίκων που έχει διεξαχθεί δια ζώσης

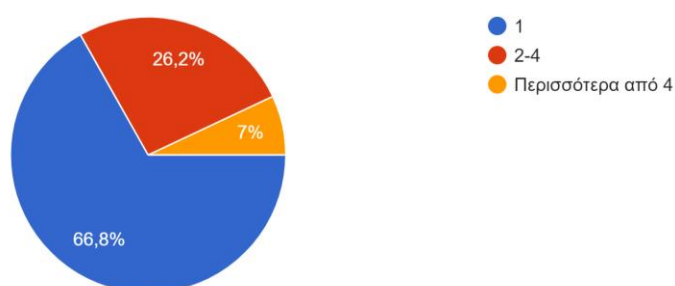
Σε ποσοστό 42,6% απαντούν ότι έχουν συμμετέχει και σε εκπαιδευτική ή επιμορφωτική δράση η οποία υλοποιήθηκε εξ αποστάσεως με τη χρήση νέων τεχνολογιών. Αυτές οι δράσεις συνδέονται κατά κύριο λόγο με επαγγελματική κατάρτιση για το 27,3% και με το πλαίσιο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών τους σπουδών για ποσοστό 18,1%. Με μονοψήφια ποσοστά ακολουθούν δράσεις δημόσιου διαλόγου ή ενημερωτικό χαρακτήρα (4,5%). Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η μεγαλύτερη ομάδα απαντήσεων είναι όσων απαντούν ότι η πρώτη εμπειρία τηλεκπαίδευσης είναι αυτή μέσα από το πρόγραμμα σπουδών της ΕΣΔΔΑ.

Γράφημα 7: Συμμετοχή στο παρελθόν σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ σε προγράμματα σε προγράμματα τηλεκπαίδευσης ή άλλης μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

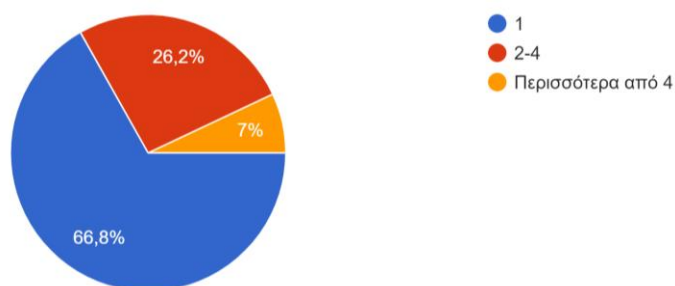
Η κατηγορία ερωτώμενων των επιμορφωνόμενων από το ΙΝΕΠ δηλώνουν ότι έχουν συμμετάσχει σε προηγούμενο χρονικό διάστημα σε επιμορφωτική δράση κατά ποσοστό 80,3%. Αποτελώντας τη συχνότερη απάντηση, ένα ως τρία επιμορφωτικά προγράμματα έχουν παρακολουθήσει το 67% ενώ μόνο για 8,8% οι δράσεις που έχουν συμμετέχει είναι περισσότερες από έξι.

Γράφημα 8: Συμμετοχή στο παρελθόν επιμορφωνόμενων ΙΝΕΠ σε προγράμματα επιμόρφωσης/εκπαίδευσης ενηλίκων που έχει διεξαχθεί δια ζώσης(σε αριθμό προγραμμάτων)

Συμμετοχή σε εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τη χρήση νέων τεχνολογιών, πριν από το Μάρτιο του 2020, έχουν λίγο λιγότεροι από 7 στους 10. Ωστόσο οι περισσότεροι (66,8%) από αυτούς έχουν συμμετάσχει σε μια μοναδική δράση τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Γράφημα 9: Συμμετοχή στο παρελθόν επιμορφωνόμενων ΙΝΕΠ σε προγράμματα σε προγράμματα τηλεεκπαίδευσης ή άλλης μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (σε αριθμό προγραμμάτων)

Συνεπώς και για τις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων εμφανίζονται σημαντικά ποσοστά που ξεπερνούν το 50%, για συμμετοχή τους σε εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων στο παρελθόν. Εξίσου πολυπληθής είναι η ομάδα όσων έχουν εμπειρία συμμετοχής από εξ αποστάσεως εκπαίδευση, έστω και αν οι εμπειρίες αυτές είναι λίγες σε αριθμό. Μόνο στην περίπτωση των σπουδαστών το ποσοστό αυτών που δηλώνουν ότι η πρώτη τους εμπειρία από

εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν αυτή στην ΕΣΔΔΑ τον τελευταίο χρόνο, ωστόσο ούτε για αυτούς δεν ξεπερνά το 50% του συνόλου. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτή η προϋπάρχουσα εμπειρία αποτελεί, για σημαντικό αριθμό ερωτώμενων, στοιχείο σύγκρισης για την αποτίμηση της εμπειρίας που είχαν κατά την περίοδο της πανδημίας του Covid-19.

Ολοκληρώνοντας την περιγραφή των αποτελεσμάτων αυτής της ενότητας ερωτήσεων γίνεται αναφορά στις υποθέσεις εργασίας της έρευνας που αφορούν την στάση των ερωτώμενων για την τηλεκπαίδευση σε συσχέτιση με το επίπεδο εξοικείωσής τους στη χρήση νέων τεχνολογιών και την προηγούμενη εμπειρία τους σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Προκειμένου να εξαχθούν συμπεράσματα για την επιβεβαίωση ή απόρριψη αυτών των υποθέσεων εργασίας, είναι αναγκαία η συγκριτική προσέγγιση ερωτήσεων που αναφέρονται σε ομάδες μεταβλητών. Πιο συγκεκριμένα, για τις ομάδες ερωτώμενων των εισηγητών του ΙΝΕΠ και των σπουδαστών της ΕΣΔΔΑ, η σύγκριση γίνεται μεταξύ τριών ερωτήσεων που αναφέρονται στην εξοικείωση και την προηγούμενη εμπειρία στην επιμόρφωση και δύο ερωτήσεις που αφορούν το βαθμό ικανοποίησης από τη δράση στην οποία συμμετείχαν. Για τους επιμορφωνόμενους από το ΙΝΕΠ, η συσχέτιση των αποτελεσμάτων αφορά τέσσερις ερωτήσεις που αναφέρονται στην εξοικείωση τους στις ΤΠΕ και την εμπειρία στην επιμόρφωση, εξ αποστάσεως και δια ζώσης και τρεις ερωτήσεις που καταγράφουν την αξιολόγηση για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, την απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων και τη βαθμολόγηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος στο σύνολό τους.

Για τους εισηγητές αποδεικνύεται ότι υπάρχει θετική συσχέτιση με τον υψηλότερο βαθμό εξοικείωσης στις ΤΠΕ, με αντίστοιχα θετική απόκριση για την επίτευξη των στόχων των δράσεων. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και από τη δεύτερη σύγκριση, εφόσον όσοι δηλώνουν περισσότερο εξοικειωμένοι με τις ΤΠΕ δίνουν θετική βαθμολογία (6-10), αυξημένα κατά δύο έως έξι ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το σύνολο, στη γενική αξιολόγηση του προγράμματος που συμμετείχαν. Όσον αφορά τους εισηγητές με τη μεγαλύτερη προϋπάρχουσα εμπειρία, σε αριθμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων, απαντούν πιο συχνά θετικά για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος που συμμετείχαν. Αντίθετα, δεν προκύπτει ουσιαστική διαφορά στη γενική βαθμολόγηση του προγράμματος, ανάλογα με την εμπειρία, που διαθέτουν μάλιστα ελάχιστα πιο θετική βαθμολογία αποδίδουν οι εισηγητές με λιγότερες από 100 ώρες συμμετοχής σε εκπαιδευτικές δράσεις. Ωστόσο, οι εισηγητές με αυξημένη εμπειρία συμμετοχής σε δράσεις τηλεκπαίδευσης διαμορφώνουν ξεκάθαρα θετική στάση τόσο σε σχέση με την επίτευξη των στόχων του προγράμματος (+7%) όσο και στη

γενική αξιολόγηση της δράσης στην οποία συμμετείχαν στο ΙΝΕΠ κατά την πανδημία του Covid-19 (+7,5%).

Όσον αφορά τις αντίστοιχες απαντήσεις από τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ, πριν την απόδοση των αποτελεσμάτων, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο αριθμός ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν σε αυτή την ομάδα ερωτώμενων περιορίζει σημαντικά τη δυνατότητα να εξαχθούν συμπεράσματα με ικανοποιητικό βαθμό εγκυρότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την παρατήρηση, προκύπτει ότι οι σπουδαστές/τριες με μεγαλύτερη εξοικείωση στις τεχνολογίες εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ως προς την ικανοποίηση των προσδοκιών τους από την εκπαίδευση που παρακολούθησαν. Η υπόθεση αυτή ωστόσο δεν επιβεβαιώνεται και από τη γενική βαθμολογία που δίνουν οι σπουδαστές στο πρόγραμμα που συμμετείχαν στην ΕΣΔΔΑ καθώς δεν εμφανίζεται να επηρεάζεται από την εξοικείωση τους στις τεχνολογίες.

Επίσης, οι σπουδαστές/τριες οι οποίοι/ες δηλώνουν καταφατικά ότι έχουν συμμετέχει σε εκπαίδευση ενηλίκων, τόσο δια ζώσης όσο εξ αποστάσεως, με τη χρήση τεχνολογιών, απαντούν σε μεγαλύτερο ποσοστό θετικά στις ερωτήσεις που αφορούν την ικανοποίησή τους από την τηλεκπαίδευση στην ΕΣΔΔΑ, εκτός μίας εξαίρεσης.

Πιο συγκεκριμένα, όσοι έχουν προηγούμενη εμπειρία σε δια ζώσης εκπαίδευση ενηλίκων, αποδέχονται την επιτυχία στους στόχους του προγράμματος τηλεκπαίδευσης, κατά 3,9% περισσότερο σε σχέση με όσους δηλώνουν ότι δεν έχουν σχετική εμπειρία, και αντίστοιχα κατά 8,9% θετικότερη θέση παίρνουν όσοι/ες είχαν παρακολουθήσει εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο παρελθόν. Ως προς τη γενική βαθμολογία αξιολόγησης της τηλεκπαίδευσης, η θετική συσχέτιση επιβεβαιώνεται και από αυτούς που έχουν εμπειρία από εξ αποστάσεως εκπαίδευση ενώ η εξαίρεση αφορά το χαμηλότερο ποσοστό θετικών βαθμολογιών αποδίδουν στο πρόγραμμα όσοι έχουν παρακολουθήσει δια ζώσης εκπαίδευση σε σχέση με αυτούς που δεν έχουν αντίστοιχη εμπειρία συμμετοχής.

Τα αποτελέσματα της σύγκρισης των απαντήσεων των συμμετεχόντων στα προγράμματα επιμόρφωσης του ΙΝΕΠ, για τις αντίστοιχες μεταβλητές, παρουσιάζουν σημαντική διαφοροποίηση. Καταρχήν επιβεβαιώνεται η υπόθεση εργασίας ότι όσοι κατέχουν μεγαλύτερη εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες έχουν θετικότερη στάση προς το πρόγραμμα που συμμετείχαν στο ΙΝΕΠ με τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης. Όσοι απαντούν "Πάρα Πολύ" στην ερώτηση για την εξοικείωση απαντούν κατά 4,4% περισσότερο θετικά στην ερώτηση που αφορά την ικανοποίησή τους από τη δράση τηλεκπαίδευσης που συμμετείχαν. Οι αντίστοιχες

διαφοροποιήσεις, σε συνάρτηση με την εξοικείωση στις ΤΠΕ παραμένουν αυξημένες, εάν και με περιορισμένη διαφορά, σε σχέση με το ποσοστό του συνόλου. Για την ερώτηση που αφορά την απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων (+1,2%) και στη γενική βαθμολόγηση του προγράμματος όπου η συγκέντρωση στις θετικές βαθμολογίες (1-6 σε Κλίμακα 0-10) είναι αυξημένες κατά μια ποσοστιαία μονάδα. Αντίθετα απορρίπτεται, για αυτή την κατηγορία ερωτώμενων, η υπόθεση εργασίας για την ύπαρξη θετικής επίδρασης στη στάση των επιμορφωμένων απέναντι στην τηλεκπαίδευση όταν υφίσταται προηγούμενη εμπειρία επιμόρφωσης δια ζώσης ή εξ αποστάσεως. Σε όλους τους συνδυασμούς ερωτήσεων προκύπτει ότι οι κατηγορίες με περισσότερη προηγούμενη εμπειρία παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά ικανοποίησης από αυτά του συνόλου. Πιο συγκεκριμένα όσοι/ες απαντούν ότι δεν έχουν προϋπάρχουσα συμμετοχή σε επιμόρφωση έχουν αυξημένα ποσοστά ως προς την ικανοποίηση των προσδοκιών τους από το πρόγραμμα (+1,8%), ως προς την απόκτηση νέων γνώσεων ή δεξιοτήτων (+1,2%) και στη γενική αξιολόγηση του Προγράμματος (+2,5%). Ίδια τάση εμφανίζεται και σε όσους δηλώνουν ότι δεν έχουν εμπειρία από εξ αποστάσεως επιμόρφωση με ποσοστά ως προς την ικανοποίηση των προσδοκιών τους από το πρόγραμμα (+3%), ως προς την απόκτηση νέων γνώσεων ή δεξιοτήτων (+0,7%) και στη γενική αξιολόγηση του προγράμματος (+0,5%). Ενώ και η κατηγορία που απαντά ότι έχει παρακολουθήσει περισσότερα από έξι προγράμματα επιμόρφωσης τα τελευταία τέσσερα χρόνια εμφανίζει χαμηλότερα του συνόλου ποσοστά ως προς την ικανοποίηση των προσδοκιών τους από το πρόγραμμα (-4,5%), ως προς την απόκτηση νέων γνώσεων ή δεξιοτήτων (-5,9%) και στη γενική αξιολόγηση του προγράμματος (-10,4%).

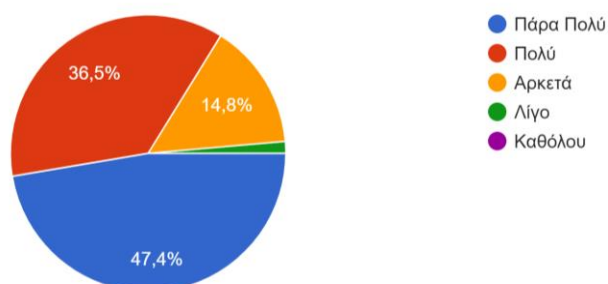
Λαμβάνοντας υπόψη ότι όσοι παρακολούθησαν τα προηγούμενα χρόνια επιμορφωτικά προγράμματα αυτά υλοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό δια ζώσης, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα δεδομένα που αναφέρθηκαν προηγούμενα εκφράζουν έμμεσα θετική στάση προς αυτή τη μέθοδο.

3.3. Αξιολόγηση των χαρακτηριστικών των δράσεων που υλοποιήθηκαν από το ΕΚΔΔΑ με τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης

Η επόμενη σειρά ερωτήσεων και στα τρία ερωτηματολόγια της έρευνας, αφορά την αποτίμηση της εμπειρίας των συμμετεχόντων από τις συγκεκριμένες εκπαιδευτικές-επιμορφωτικές δράσεις οι οποίες υλοποιήθηκαν μέσω τηλεκπαίδευσης στο ΕΚΔΔΑ.

Οι θετικές απόψεις, από την πλευρά των εισηγητών/τριών του ΕΚΔΔΑ, για την επίτευξη των στόχων της δράσης στην οποία συμμετείχαν, αποτελούν τη μεγάλη πλειοψηφία των απαντήσεων. Η κατηγορία με τις περισσότερες απαντήσεις με ποσοστό 47,4% είναι όσων απαντούν "Πάρα Πολύ". Προσθέτοντας την επόμενη κατηγορία θετικών απαντήσεων συγκεντρώνεται το ποσοστό 83,9%. "Αρκετά" ικανοποιημένοι είναι το 14,8% των εισηγητών ενώ μόνο 1,4% του συνόλου απαντούν "Λίγο".

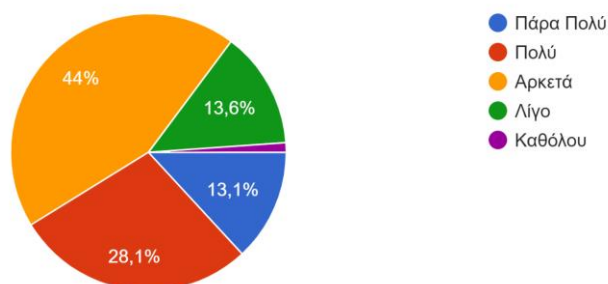
Γράφημα 10: Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ ως προς την επίτευξη των στόχων της δράσης τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν

Αξιολογώντας οι εισηγητές/τριες την επίδραση που είχε η εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τη μέθοδο της τηλεκπαίδευσης, επίσης απαντούν καταφατικά με την απάντηση "Πολύ" να συγκεντρώνει το 36,1% των απαντήσεων και την απάντηση "Πάρα Πολύ" μικρότερο ποσοστό που φθάνει στο 23,2%. Σημαντικό αριθμό ερωτώμενων συγκεντρώνει η απάντηση "Αρκετά" ενώ "Λίγο" ή "Καθόλου" ως απάντηση επιλέγουν το 9%.

Ως προς το βαθμό που χρειάστηκε να τροποποιήσουν τις μεθόδους διδασκαλίας τους οι περισσότεροι εισηγητές απαντούν "Αρκετά" σε ποσοστό 44,1% ενώ οι δυο κατηγορίες θετικών απαντήσεων συγκεντρώνουν μαζί λίγο μικρότερο ποσοστό που φθάνει το 41% των απαντήσεων (27,9% "Πολύ" και 13,1% "Πάρα πολύ"). "Λίγο" ή "Καθόλου" απαντούν συγκεντρωτικά το 14,8% όσων απάντησαν.

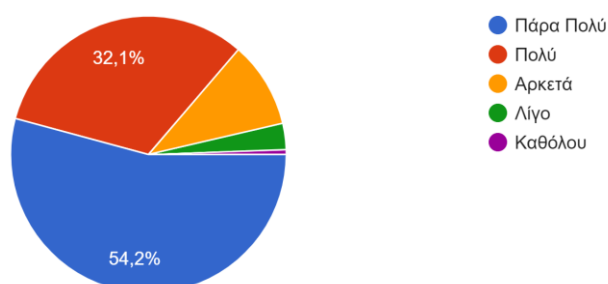
Γράφημα 11: Αποτίμηση από την πλευρά των εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ για τον βαθμό τροποποίησης των μεθόδων διδασκαλίας που χρησιμοποιήθηκαν ώστε να ανταποκρίνονται στις συνθήκες τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν

Επομένως, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι τη διαδικασία προσαρμογής της διδακτικής μεθόδου ακολουθήσε η πλειοψηφία των εισηγητών όμως λαμβάνοντας υπόψη την κατανομή των απαντήσεων προκύπτει ότι οι αλλαγές αυτές δεν ήταν μεγάλης έκτασης σε σχέση με τα προγράμματα δια ζώσης με το ίδιο περιεχόμενο που προηγήθηκαν.

Σαφώς θετικός είναι ο βαθμός ικανοποίησης των εισηγητών και εισηγητριών από την τεχνική και διοικητική υποστήριξη που τους έχει παρασχεθεί κατά τη διεξαγωγή της τηλεκπαίδευσης από το ΕΚΔΔΑ. Οι απαντήσεις "Πάρα πολύ" και "Πολύ" συγκεντρώνουν το 54,2% και 32,1 % αντίστοιχα και συνολικά φθάνουν σε ένα ποσοστό 86,3% θετικών γνώμων. "Αρκετά" απαντά ένας στους δέκα ενώ αρνητική στάση έχει μόνο το 3,7%.

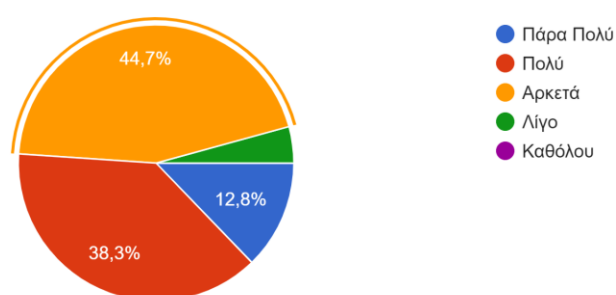
Γράφημα 12: Βαθμός ικανοποίησης εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ από την τεχνική και διοικητική υποστήριξη που παρείχε το ΕΚΔΔΑ στη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν

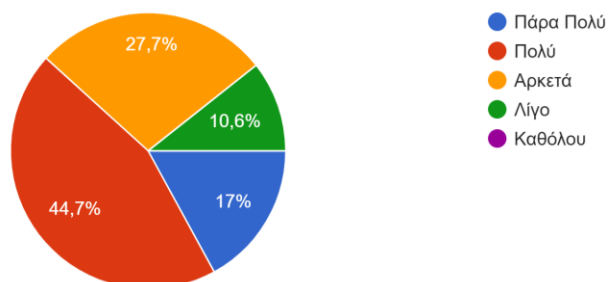
Στην αντίστοιχη ενότητα ερωτήσεων οι σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ απαντούν αρχικά για το βαθμό που η συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους. Οι θετικές αποκρίσεις, στο σύνολο τους και εδώ, καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό του 55,2%. Την απάντηση "Πολύ" δίνει το 38,3% όσον ρωτήθηκαν και στην απάντηση "Πάρα Πολύ" να αντιστοιχεί το 12,8% των απαντήσεων. Σημαντικό είναι το ποσοστό όσων απαντούν "Αρκετά" που φθάνει στο 44,7% αποτελώντας την πολυπληθέστερη κατηγορία. Αρνητική στάση έχει διαμορφώσει μόνο το 4,3% μέσω της απάντησης "Λίγο".

Γράφημα 13: Βαθμός ικανοποίησης σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ ως προς τις προσδοκίες τους από τη δράση τηλεκαίτευσης στην οποία συμμετείχαν

Αντίστοιχα ποσοστά εμφανίζονται και στην ερώτηση για την προσαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας στις συνθήκες της τηλεκαίτευσης. Οι θετικές απαντήσεις όσων απάντησαν "Πάρα Πολύ" (14,9%) και "Πολύ" (40,4%) διαμορφώνουν ένα συνολικό ποσοστό 55,3%, "Αρκετά" απαντά το 42,6% και περιορισμένο στο 4,3% στην απάντηση "Λίγο". Επισημαίνεται ότι ενώ οι σπουδαστές δηλώνουν σε ποσοστό 83% ότι αντιμετώπισαν τεχνικά προβλήματα κατά τη διάρκεια της τηλεκαίτευσης παραμένουν ικανοποιημένοι σε μεγάλο βαθμό, 61,7% ("Πάρα Πολύ" 17% και "Πολύ" 44,7%) από τη τεχνική και διοικητική υποστήριξη της δράσης.

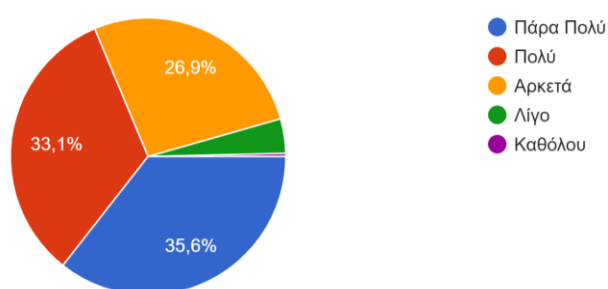
Γράφημα 14: Βαθμός ικανοποίησης σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ από την τεχνική και διοικητική υποστήριξη που παρείχε το ΕΚΔΔΑ στη δράση τηλεκαίτευσης στην οποία συμμετείχαν

Οι συμμετέχοντες, άνδρες και γυναίκες, στα προγράμματα επιμόρφωσης του ΙΝΕΠ απάντησαν σε περισσότερες αριθμητικά ερωτήσεις προκειμένου να καταγραφούν ο βαθμός ικανοποίησή τους και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της εμπειρίας τους από τη μέθοδο της τηλεκπαίδευσης.

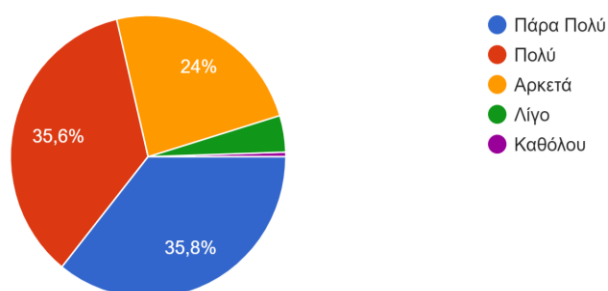
Οι περισσότεροι δηλώνουν ότι το πρόγραμμα του ΙΝΕΠ ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους με πολυπληθέστερη κατηγορίας αυτή του 35,6% να απαντά, emphatic, "Πάρα Πολύ" ("Πάρα Πολύ" 35,6%, "Πολύ" 33%, "Αρκετά" 27%, "Λίγο" 4%).

Γράφημα 15: Βαθμός ικανοποίησης επιμορφωνόμενων ΙΝΕΠ ως προς τις προσδοκίες τους από τη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν

Αντίστοιχα θετική είναι στην απάντηση για την κάλυψη των αναγκών τους για νέες γνώσεις και δεξιότητες, όπου οι θετικές απόψεις συγκεντρώνουν το 71,4% όσων ρωτήθηκαν ("Πάρα Πολύ" 35,8%, "Πολύ" 35,6%). "Αρκετά" απαντά το 24% και αρνητική στάση έχει λιγότερο από το 5% των συμμετεχόντων ("Λίγο" 4,2%, "Καθόλου" 0,5%). Μάλιστα πάνω από τους μισούς ("Πάρα Πολύ" 21,7%, "Πολύ" 32,7%) δηλώνουν ότι θα εντάξουν ευκολότερα στην εργασία τους πρακτικές νέων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών. Στο ίδιο ερώτημα Αρκετά απαντά το 32,9% όμως αισθητά αυξημένο είναι το ποσοστό του Λίγο 10,6% και Καθόλου 2,1%.

Γράφημα 16: Βαθμός ικανοποίησης επιμορφωνόμενων ΙΝΕΠ ως προς τις νέες γνώσεις και δεξιότητες που αποκτήθηκαν από τη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν

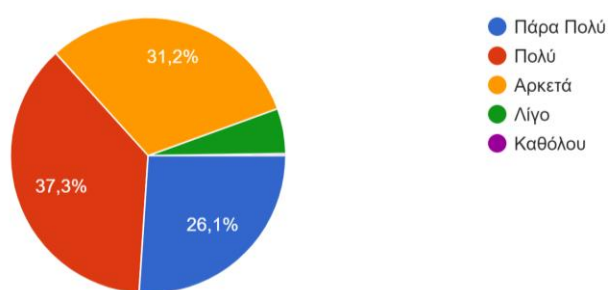

Ιδιαίτερα υψηλά είναι τα ποσοστά της κατάφασης στις διχοτομημένες ερωτήσεις που αφορούν την προσαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας, από την πλευρά των εισηγητών, στις

συνθήκες τηλεκπαίδευσης με 92,3% και στην καθοδήγηση τόσο από τη πλευρά των εισηγητών όσο και από το προσωπικό του ΙΝΕΠ για τη χρήση της πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης με ποσοστό 95,8%.

Και αυτή η κατηγορία ερωτώμενων παραμένει ικανοποιημένη σε μεγάλο βαθμό, 63,4% ("Πάρα Πολύ" 26,1% και "Πολύ" 37,3%) από τη τεχνικά μέσα και την υποστήριξη των προγραμμάτων ενώ "Αρκετά" και "Λίγο" απαντούν το 31,2% και 5,3% αντίστοιχα. Όμως η πλειοψηφία όσων απάντησαν 57,7% δεν επισημαίνουν την αντιμετώπιση τεχνικών προβλημάτων κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Γράφημα 17: Βαθμός ικανοποίησης επιμορφωμένων ΙΝΕΠ από την τεχνική και διοικητική υποστήριξη που παρείχε το ΕΚΔΔΑ στη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν

Όσον αφορά το αν οι συνθήκες διεξαγωγής του προγράμματος επιμόρφωσης επέτρεψαν την ανάπτυξη συνθηκών διαλόγου και προβληματισμού, οι θετικές αποκρίσεις είναι και εδώ περισσότερες και φθάνουν στο 57,3% ("Πάρα Πολύ" 25,8%, "Πολύ" 31,5%). Ένας στους τρεις απαντά "Αρκετά" και πάνω από ένας στους δέκα έχει αρνητική στάση (Λίγο 11% και Καθόλου 0,9%).

Μεγαλύτερη διασπορά μεταξύ των απαντήσεων εμφανίζεται στην ερώτηση για δημιουργία κλίματος συνεργασίας και ομαδικότητας στο πλαίσιο του προγράμματος. Υπάρχει μια σχετική τριχοτόμηση των απαντήσεων με τις θετικές απαντήσεις να είναι λιγότερες από τις μισές και να φθάνουν στο 39% ("Πάρα Πολύ" 16,7%, "Πολύ" 22,3%), η απάντηση "Αρκετά" να καλύπτει το 29% του συνόλου ενώ σημαντικό ποσοστό που φθάνει στο 32% απαντά "Λίγο" (24,8%) ή "Καθόλου" (7,2%).

3.4. Θέσεις για τα χαρακτηριστικά εφαρμογής της μεθόδου τηλεδιάσκεψης στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ

Στην επόμενη ομάδα ερωτήσεων δόθηκαν στους ερωτώμενους μια σειρά από τις προτάσεις που αφορούν τα χαρακτηριστικά των δράσεων που συμμετείχαν προκειμένου να εκφράσουν το βαθμό της συμφωνίας τους ή της διαφωνίας τους με αυτές.

Η αναφορά στα αποτελέσματα των απαντήσεων θα γίνει διακρίνοντας της θέσεις αυτές σε δύο κατηγορίες.

Η πρώτη αφορά την επίδραση που είχε η εφαρμογή τις συγκεκριμένης μεθόδου τηλεδιάσκεψης στην εκπαιδευτική διαδικασία και της αποτελεσματικότητά της. Η δεύτερη αφορά τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν για τους χρήστες από την τηλεκπαίδευση στις συγκεκριμένες συνθήκες από το ΕΚΔΔΑ.

Πιο συγκεκριμένα, ξεκινώντας από την πρόταση «Η πλατφόρμα τη εκπαίδευσης βοηθά να διατηρείται υψηλό το ενδιαφέρον παρακολούθησης καθ' όλη τη χρονική του διάρκεια» εξάγονται τα εξής αποτελέσματα:

Από την πλευρά των εισηγητών/τριών διατηρείται σχετικά ουδέτερη στάση εφόσον 134 εκπαιδευτές/τριες απαντούν ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με τη συγκεκριμένη πρόταση, διαμορφώνοντας τη μεγαλύτερη αριθμητικά ομάδα απαντήσεων. Ωστόσο, οι θετικές στάσεις καταλαμβάνουν σημαντικό ποσοστό με 116 απαντήσεις, διαμορφώνοντας το δεύτερο πόλο απαντήσεων. Σαφώς πιο περιορισμένες είναι οι αρνητικές απαντήσεις από 56 ερωτώμενους.

Το ίδιο μοιρασμένες προκύπτουν και οι απαντήσεις από την πλευρά των σπουδαστών της ΕΣΔΔΑ όπου και πάλι η ουδέτερη κατηγορία απαντήσεων είναι οι πολυπληθέστερη (16) ενώ από 11 απαντήσεις συγκεντρώνονται τόσο στην θετική απάντηση "Συμφωνώ" και στην αρνητική απάντηση "Διαφωνώ" διαμορφώνοντας μια ισόρροπη κατανομή. Ωστόσο στις ακραίες κατηγορίες απαντήσεων οι θετικές ("Συμφωνώ Απόλυτα"-6) είναι περισσότερες από τις απόλυτα αρνητικές ("Διαφωνώ Απόλυτα"-3).

Αντίθετα, σαφώς θετική είναι η προσέγγιση όσων συμμετείχαν σε επιμόρφωση του ΙΝΕΠ αφού στις θετικές απαντήσεις συγκεντρώνεται το 73,2 % ("Συμφωνώ απόλυτα"-727, "Συμφωνώ"-1049) των απαντήσεων αρκετά λιγότερες είναι οι απαντήσεις ουδέτερης στάσης (437) ενώ περιορισμένες είναι οι αρνητικές("Διαφωνώ"-173 "Διαφωνώ απόλυτα"-40).

Η σημαντική συγκέντρωση αρνητικών απαντήσεων, πιθανά θα πρέπει να αξιολογηθεί συγκριτικά με τα αποτελέσματα των ανοικτών απαντήσεων όσων θέλουν να γίνει καλύτερη διαχείριση του χρόνου της εκπαίδευσης, για να αποφεύγεται η κόπωση των συμμετεχόντων.

Η δεύτερη πρόταση διατυπώνεται ως εξής: «Στο πρόγραμμα που παρακολούθησα υπήρξε επαρκής αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ συμμετεχόντων και εισηγητών/τριών.»

Η στάση των εισηγητών/τριων σε αυτή τη θέση είναι σαφώς θετική ("Συμφωνώ απόλυτα"-75, "Συμφωνώ"-181) 63 απαντούν ότι ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν ενώ οι αρνητικές απαντήσεις είναι σαφώς λιγότερες ("Διαφωνώ"-25 "Διαφωνώ Απόλυτα"-3).

Από την πλευρά των εκπαιδευομένων στην ΕΣΔΔΑ και πάλι οι θετικές απόψεις είναι οι περισσότερες ("Συμφωνώ Απόλυτα"-4, "Συμφωνώ"-18) ωστόσο, αρκετοί είναι όσοι απαντούν ουδέτερα ("Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ"- 12) αλλά και οι αρνητικές (Διαφωνώ"-11 "Διαφωνώ Απόλυτα"-2), διαμορφώνοντας μια πιο διευρυμένη διασπορά των απαντήσεων.

Οι επιμορφωνόμενοι στο ΙΝΕΠ αξιολογούν εξίσου θετικά το βαθμό αλληλεπίδρασης καλύπτοντας το 65,3% ("Συμφωνώ Απόλυτα"-265, "Συμφωνώ"-951) των απαντήσεων λίγο λιγότερο από ένα στους τέσσερις 23,5% (433) διατηρεί ουδέτερη στάση ενώ λίγο πάνω από ένα στους δέκα απαντά αρνητικά 11,3% (Διαφωνώ"-172 "Διαφωνώ Απόλυτα"-39).

Στη συνέχεια διατυπώνεται η πρόταση «Η μη κοινή παρουσία των συμμετεχόντων σε κοινό χώρο προσδίδει στη διαδικασία απρόσωπο χαρακτήρα;» η οποία δεν τέθηκε στους εκπαιδευτές αλλά στις δύο άλλες ομάδες ερωτώμενων.

Σε αυτή την πρόταση, που αποδίδει ένα πιθανό μειονέκτημα της μεθόδου τηλεδιάσκεψης που εφαρμόστηκε, από την πλευρά των σπουδαστών της ΕΣΔΔΑ, απαντούν καταφατικά ("Συμφωνώ Απόλυτα"-11, "Συμφωνώ"-15) σε μεγαλύτερο βαθμό ωστόσο και στις ουδέτερες απαντήσεις συγκεντρώνεται σημαντικός αριθμός απαντήσεων (12) ενώ οι αντίστοιχες αρνήσεις κατανέμονται 5 στην απάντηση "Διαφωνώ" και 4 στην απάντηση "Διαφωνώ Απόλυτα".

Και οι απαντήσεις από όσους πήραν μέρος σε προγράμματα του ΙΝΕΠ επιβεβαιώνουν την ίδια τάση, εφόσον οι θετικές απαντήσεις εκπροσωπούν το 47,1% ("Συμφωνώ Απόλυτα"-336, "Συμφωνώ"-810) 616 να απαντούν ότι ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν, όντας το 25,3% των απαντήσεων ενώ οι δύο απαντήσεις που δηλώνουν άρνηση αφορούν το 27,5% του συνόλου ("Διαφωνώ"-506, "Διαφωνώ Απόλυτα"-165).

Οι επόμενες δύο προτάσεις έρχονται να συμπληρώσουν ζητήματα που έχουν ήδη προσεγγισθεί σε προηγούμενες ερωτήσεις, επιτρέποντάς μας την επαλήθευση όσον έχουν ήδη καταγραφεί.

Όσον αφορά τη θέση «Οι εκπαιδευόμενοι/ες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ήταν εξοικειωμένοι/ες στις μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης», όπως τέθηκε στους εκπαιδευτές και «Οι εισηγητές/τριες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα είναι εξοικειωμένοι/ες στις μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης/επιμόρφωσης», όπως τέθηκε στους εκπαιδευόμενους στην ΕΣΔΔΑ και του επιμορφωνόμενους στο ΙΝΕΠ, μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι τάσεις που καταγράφηκαν επιβεβαιώνουν όσα καταγράφηκαν στο δεύτερο μέρος της έρευνας.

Οι εισηγητές/τριες κατανέμουν τις απαντήσεις τους σε τρεις κυρίως κατηγορίες, 140 απαντούν ότι συμφωνούν 115 ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν και την απάντηση "Διαφωνώ" επιλέγουν 59 ερωτώμενοι. Απόλυτη συμφωνία με την πρόταση δηλώνουν 28 άτομα και μόνο αυτά διαφωνούν απόλυτα.

Την κατανομή στις ίδιες τρεις κατηγορίες ακολουθούν και οι σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ και συγκεκριμένα ανά απάντηση και πλήθος αυτής: "Συμφωνώ"-21, "Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ"-16, "Διαφωνώ"-8, "Συμφωνώ Απόλυτα"-2,) ενώ απουσιάζει η κατηγορία "Διαφωνώ Απόλυτα".

Ακόμα πιο θετική είναι η προσέγγιση των ερωτώμενων στα προγράμματα του ΙΝΕΠ με την κατανομή κατά πλήθος απαντήσεων να είναι ως εξής: "Συμφωνώ"-1130, "Συμφωνώ Απόλυτα"-780, "Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ"-389, "Διαφωνώ"-100, "Διαφωνώ Απόλυτα"-25.

Η επόμενη πρόταση αφορά μόνο τους εισηγητές/τριες και διατυπώθηκε ως εξής: «Η πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης μου δίνει την επιλογή να χρησιμοποιήσω πολλαπλές μεθόδους διδασκαλίας». Η κατανομή των 352 απαντήσεων καλύπτει όλο το φάσμα απαντήσεων με τις 200 να έχουν θετική προσέγγιση ("Συμφωνώ Απόλυτα"-53, "Συμφωνώ"-147), στη μέση κατηγορία ("Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ") βρίσκονται 92 περιπτώσεις και αρνητική στάση στη θέση διαμορφώνουν 60 άτομα ("Διαφωνώ"-51, "Διαφωνώ Απόλυτα"-9).

Η δεύτερη ομάδα θέσεων αποτελείται από 4 προτάσεις που προσεγγίζουν πιθανά πρακτικά πλεονεκτήματα που συνδέονται με τη χρήση της μεθόδου της τηλεδιάσκεψης.

Η πρώτη θέση αυτής της ομάδας είναι η εξής: «Η έλλειψη ανάγκη μετακίνησης προς το χώρο διεξαγωγής διευκολύνει την συμμετοχή στο πρόγραμμα»

Για αυτή τη θέση ρωτήθηκαν οι δύο κατηγορίες των εκπαιδευόμενων στην ΕΣΔΔΑ και των επιμορφωμένων στο ΙΝΕΠ. Για τους πρώτους η συμφωνία είναι σχεδόν απόλυτη, αφού 43 στους 47 απαντούν καταφατικά με 23 από αυτούς να συμφωνούν απόλυτα. Εξίσου θετική είναι η τάση των απαντήσεων των ερωτώμενων από το ΙΝΕΠ, ακολουθώντας μια αυξητική κλιμάκωση προς τις θετικές απαντήσεις: "Διαφωνώ Απόλυτα"-49, "Διαφωνώ"-183, "Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ"- 393, "Συμφωνώ"-789, "Συμφωνώ Απόλυτα"-1032.

Και η δεύτερη ερώτηση τέθηκε στις ίδιες κατηγορίες ερωτώμενων ως εξής: «Η εξ αποστάσεως παρακολούθηση του προγράμματος προσφέρει σημαντική εξοικονόμηση χρόνου από την πλευρά του εκπαιδευόμενου/ης».

Και σε αυτή την ερώτηση οι θετικές γνώμες εμφανίζουν ψηλά ποσοστά. Στους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ 44 στις 47 απαντήσεις συμφωνούν με τη θέση με την απόλυτη συμφωνία να είναι επιλογή για 27 από αυτούς. Εξίσου θετική είναι η στάση των συμμετεχόντων σε προγράμματα τους με τις δύο απαντήσεις που εκφράζουν συμφωνία να αποτελούν το 79,7% του συνόλου. Και εδώ η κλιμάκωση των ερωτήσεων είναι αυξητική και αποτυπώνεται ως εξής: "Διαφωνώ Απόλυτα"-45, "Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ"-275, "Συμφωνώ"-900, "Συμφωνώ Απόλυτα"-1038.

Η επόμενη θέση κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική αφού ασχολείται με την ποιότητα του λογισμικού που χρησιμοποιήθηκε για την υλοποίηση της τηλεδιάσκεψης, πιο συγκεκριμένα: «Η πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης που χρησιμοποιήθηκε από το ΕΚΔΔΑ είναι εύκολη στη χρήση /φιλική προς τον χρήστη».

Από την πλευρά των εκπαιδευτών που συμμετείχαν στην έρευνα η στάση τους απέναντι στην πλατφόρμα είναι σε μεγάλο βαθμό θετική με την απάντηση "Συμφωνώ Πολύ" να είναι η πιο πολυάριθμη με 185 επαναλήψεις, προσθέτοντας και αυτές της απάντησης "Συμφωνώ Πάρα Πολύ" (128), φθάνοντας σε ένα ποσοστό 89% του συνόλου. Οι υπόλοιπες απαντήσεις κατανέμονται: "Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ"-26, "Διαφωνώ"-10, "Διαφωνώ Απόλυτα"-2.

Αντίστοιχα για τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ 40 στους 47 απαντούν "Συμφωνώ" (26) και "Συμφωνώ Απόλυτα" (14).

Για τους επιμορφωνόμενους στο ΙΝΕΠ η κατανομή παρουσιάζει μεγάλη συγκέντρωση απαντήσεων στις δύο θετικής χροιάς απαντήσεις παρουσιάζοντας την εξής εικόνα: “Διαφωνώ Απόλυτα”-14, “Διαφωνώ”-38 “Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ”-182, “Συμφωνώ”-1076, “Συμφωνώ Απόλυτα”-1019.

Η τελευταία θέση που τέθηκε στην κρίση των συμμετεχόντων έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον συνδέοντας τη μέθοδο της εκπαίδευσης με τις ιδιαίτερες συνθήκες κατά τις οποίες εφαρμόστηκε και διατυπώνεται με την πρόταση: «Λόγω της πανδημίας του Covid-19 δεν θα ήθελα να συμμετάσχω ως εκπαιδευτής/τρια σε προγράμματα εκπαίδευσης που υλοποιούνται δια ζώσης».

Σε αυτή την περίπτωση δύο από τις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων απαντούν καταφατικά, επισημαίνοντας ότι σε συνθήκες πανδημίας η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί στοιχείο που καθορίζει τη συμμετοχή τους σε αυτού του είδους δράσεις. Πιο συγκεκριμένα θετική στάση διαμορφώνουν οι σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ με αυτή την κατανομή απαντήσεων: “Διαφωνώ Απόλυτα”-3, “Διαφωνώ”-6, “Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ”-7, “Συμφωνώ”-15, “Συμφωνώ Απόλυτα”-16. Αντίστοιχη είναι η αποτύπωση και για τους εκπαιδευόμενους από το ΙΝΕΠ: “Διαφωνώ Απόλυτα”-40, “Διαφωνώ”-173, “Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ”-437, “Συμφωνώ”-1050, “Συμφωνώ Απόλυτα”-727.

Αντιστροφή της στάση σε αυτή τη θέση εμφανίζεται στις απαντήσεις των εκπαιδευτών/τριων, όπου αυτοί που διαφωνούν είναι οι περισσότεροι και μάλιστα η απάντηση δήλωση της απόλυτης διαφωνίας να είναι η πολυπληθέστερη ομάδα πιο συγκεκριμένα: “Διαφωνώ Απόλυτα”-117, “Διαφωνώ”-84, “Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ”-74, “Συμφωνώ”-36, “Συμφωνώ Απόλυτα”-37. Επομένως, οι λόγοι ασφάλειας που επιβάλλονται από την πανδημία του Covid-19 δεν αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για τη συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δράσεις, ενώ συμπεραίνεται μέσω αυτής της απάντησης και η προτίμηση των εισηγητών/τριων στη δια ζώσης διενέργεια των δράσεων.

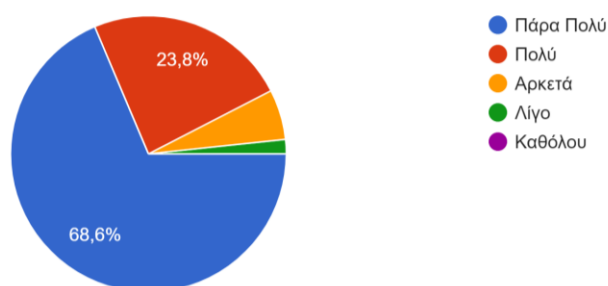

3.5. Αξιολόγηση της επιλογής για συμμετοχή στο μέλλον σε δράσεις τηλεεκπαίδευσης

Με σκοπό την αξιολόγηση της πιθανής επίδρασης στη στάση για τη μέθοδο της δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η οποία προκλήθηκε από τη συμμετοχή στις δράσεις του ΕΚΚΔΑ, ενσωματώθηκαν σε όλες τις κατηγορίες ερωτηματολογίων ερωτήσεις που αφορούν την πιθανή συμμετοχή σε αυτής της μορφής δράσεις στο Μέλλον.

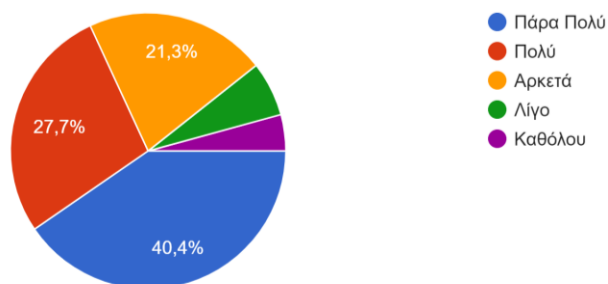
Πάρα πολύ θετική στάση εκφράζει στην πιθανότητα μελλοντικής συμμετοχής το 68,6% των εκπαιδευτών/τριων, ενώ αν σε αυτό το ποσοστό προστεθεί και αυτών που απαντούν "Πολύ" το σύνολο ξεπερνά το 92% του συνόλου.

Γράφημα 18: Πιθανότητα συμμετοχής εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ σε μελλοντική δράση που υλοποιείται από το ΕΚΔΔΑ μέσω τηλεδιάσκεψης

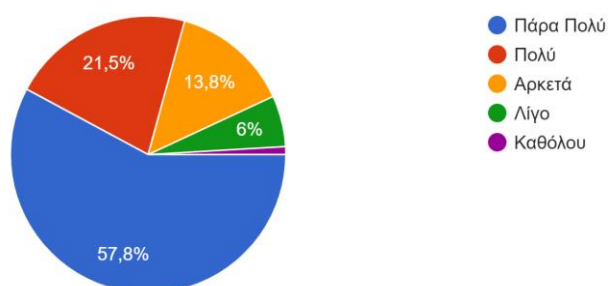
Από την πλευρά των σπουδαστών/τριών η θετική στάση είναι επικρατούσα, με σχεδόν επτά στους δέκα να εντάσσονται σε αυτές τις δύο ομάδες απαντήσεων (68,1%).

Γράφημα 19: Πιθανότητα συμμετοχής σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ σε μελλοντική δράση που υλοποιείται από το ΕΚΔΔΑ μέσω τηλεδιάσκεψης

Στο ίδιο πνεύμα βρίσκονται και οι απαντήσεις όσων επιμορφώθηκαν σε προγράμματα του ΙΝΕΠ, διαμορφώνοντας μια ξεκάθαρα θετική στάση απέναντι στη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης, που αφορά το 79,3% του συνόλου των ερωτώμενων.

Γράφημα 20: Πιθανότητα συμμετοχής επιμορφωμένων ΙΝΕΠ σε μελλοντική δράση που υλοποιείται από το ΕΚΔΔΑ μέσω τηλεδιάσκεψης

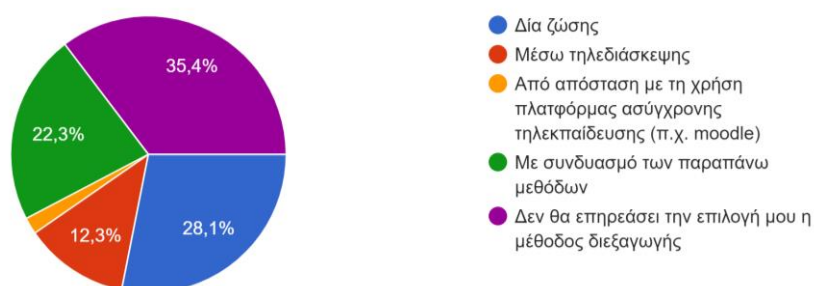

Επομένως, η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ, ανεξάρτητα από το ρόλο που έχουν σε αυτές, εκφράζεται θετικά στην προοπτική χρήσης της τηλεδιάσκεψης για την υλοποίησή τους. Συμπληρωματικά αναφέρεται ότι οι εκπαιδευτές/τριες του ΕΚΔΔΑ εκφράζονται καταφατικά σε πιθανή συμμετοχή σε εκπαίδευση εκπαιδευτών για μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τη χρήση νέων τεχνολογιών, σε αναλογία περίπου 9 στους 10 ερωτώμενους.

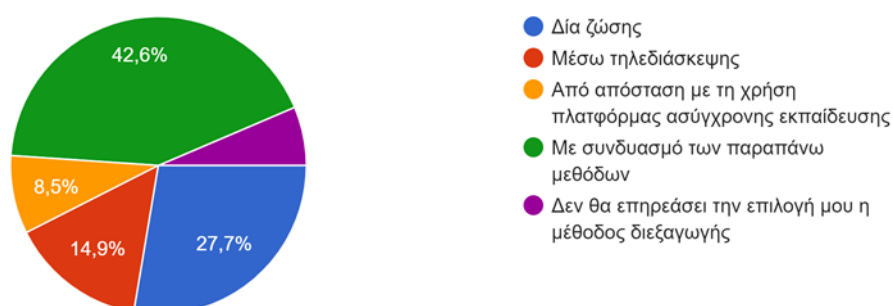
Μεγαλύτερη εξειδίκευση στα συμπεράσματα που μπορεί να εξαχθούν για την ενίσχυση της σημαντικότητας της τηλεδιάσκεψης, ως μέθοδο υλοποίησης εκπαιδευτικών δράσεων και σε συσχέτιση με άλλες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, προκύπτουν από την ερώτηση που ζητά από τους ερωτώμενους να επιλέξουν την επιθυμητή για αυτούς μέθοδο διεξαγωγής της εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης που θα παρακολουθήσουν μελλοντικά. Η διασπορά των απαντήσεων σε αυτή την ερώτηση διευρύνεται σε αρκετές επιλογές που μπορούν, ποσοτικά, να συνοψισθούν ως εξής: Για ένα σημαντικό ποσοστό των επιμορφωμένων στο ΙΝΕΠ (25,5%) και ακόμα μεγαλύτερο των εκπαιδευτών/τριών (35,4%) η μέθοδο διεξαγωγής της δράσης δεν καθορίζει την επιλογή συμμετοχής τους σε αυτή. Σαφώς μικρότερο είναι το ποσοστό των σπουδαστών που απαντά με αυτό τον τρόπο. Αυτοί που θα επέλεγαν να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα που διεξάγεται δια ζώσης καλύπτουν ποσοστό 28,1% των εκπαιδευτών/τριων, 27,7% των σπουδαστών/τριων της ΕΣΔΔΑ και το 22,4% των επιμορφωμένων στο ΙΝΕΠ. Το μικρότερο ποσοστό στην τελευταία κατηγορία ερωτώμενων δικαιολογείται εν μέρει από το γεγονός ότι όσοι συμμετέχουν σε δια ζώσης προγράμματα του ΙΝΕΠ, κυρίως από την περιφέρεια, πιθανά επιβαρύνονται με τη μετακίνηση και τη διαμονή προς τον τόπο διεξαγωγής τους και επομένως επωφελούνται από την εξ αποστάσεως

εκπαίδευσης μέσω της εξάλειψη αυτής της ανάγκης. Τα ποσοστά όσων επιλέγουν την τηλεδιάσκεψη ως μέθοδο υλοποίησης μια μελλοντικής δράσης είναι 23,1% για τους επιμορφωνόμενους στο ΙΝΕΠ και 14,9% για τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ, ενώ χαμηλότερο είναι το ποσοστό των εκπαιδευτών (12,3%) που θα επέλεγαν αυτή τη μέθοδο γεγονός που επιβεβαιώνει για άλλη μια φορά ότι η τηλεδιάσκεψη δεν είναι βασική επιλογή για αυτούς. Ακόμα μικρότερα, 10,8% για τους επιμορφωνόμενους στο ΙΝΕΠ, 8,5% για τους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ και μόλις 1,9% για τους εκπαιδευτές, είναι τα ποσοστά όσων επιλέγουν την ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την χρήση πλατφόρμας. Κλείνοντας την ποσοτική αναφορά για τη μέθοδο που θα επέλεγαν μελλοντικά οι συμμετέχοντες στην έρευνα, θα πρέπει να επισημάνουμε τα ιδιαίτερα σημαντικά ποσοστά της επιλογής τους συνδυασμού των εκπαιδευτικών μεθόδων για την υλοποίηση των δράσεων. Αυτά φθάνουν στο 18,2% για τους επιμορφωνόμενους στο ΙΝΕΠ, 22,3% για τους εκπαιδευτές και στο ιδιαίτερα ψηλό 42,6% για τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ.

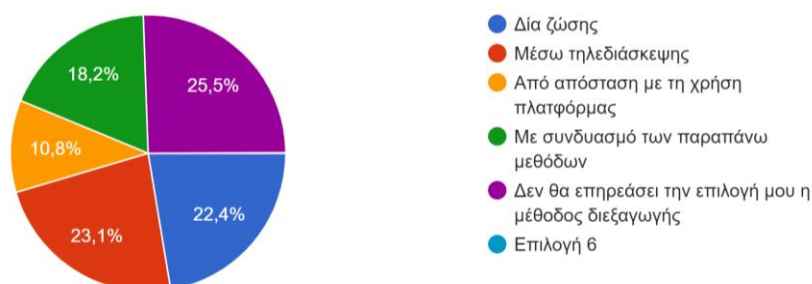
Γράφημα 21: Επιλογή των εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ ως προς τη μέθοδο διεξαγωγής μελλοντικής δράσης εκπαίδευσης ενηλίκων στην οποία θα επιθυμούσαν να συμμετέχουν

Γράφημα 22: Επιλογή των σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ ως προς τη μέθοδο διεξαγωγής μελλοντικής δράσης εκπαίδευσης ενηλίκων στην οποία θα επιθυμούσαν να συμμετέχουν

Γράφημα 23: Επιλογή των επιμορφωμένων INEP ως προς τη μέθοδο διεξαγωγής μελλοντικής δράσης εκπαίδευσης ενηλίκων στην οποία θα επιθυμούσαν να συμμετέχουν

Σε γενικές γραμμές, λαμβάνοντας υπόψη ότι ένα μέρος των ερωτώμενων δεν επηρεάζει τη συμμετοχή τους στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ από τη μέθοδο υλοποίησής τους, συμπεραίνεται ότι ο πρωταρχικός ρόλος της δια ζώσης σύγχρονης εκπαίδευσης απομειώνεται αλλά παραμένει κομβικός. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σύγχρονη και ασύγχρονη, αυξάνει τη σημαντικότητά της, αλλά έχοντας συμπληρωματικό ρόλο. Η διαφοροποίηση των μεθόδων πιθανά συσχετίζεται με το αντικείμενο, το περιεχόμενο και τις συνθήκες που καθορίζουν το περιβάλλον της εκπαίδευσης. Για αυτό το λόγο, η πρόταση του συνδυασμού των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν αποδεικνύει τη σαφή τάση ενίσχυσης της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με την καθιερωμένη δια ζώσης εκπαίδευση, διαμορφώνοντας ένα σημαντικό πυλώνα μεθοδολογικής επιλογής η οποία προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά της κάθε δράσης και των συμμετεχόντων σε αυτή.

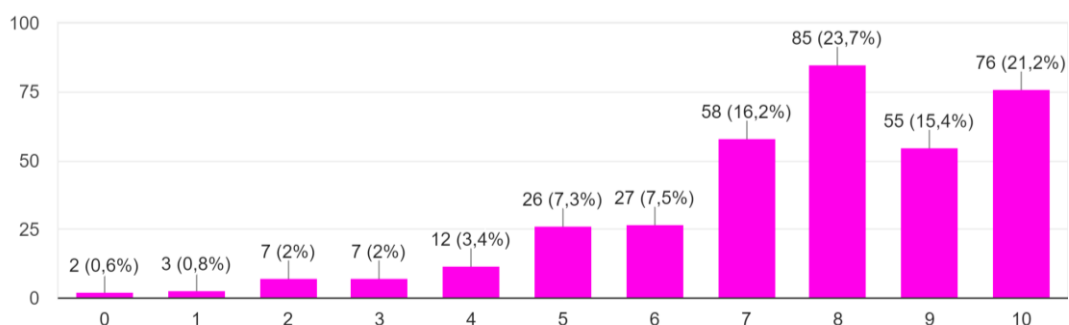
3.6. Γενική αξιολόγηση των δράσεων που υλοποιήθηκαν από το ΕΚΔΔΑ

Η ενότητα που ολοκληρώνει τις ερωτήσεις και στις τρεις κατηγορίες ερωτηματολογίων, αποτελείται από την ερώτηση που αποτυπώνει βαθμολογικά την γενική αξιολόγηση της εμπειρίας από τη συμμετοχή στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ τα οποία υλοποιήθηκαν με τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης καθώς και τις ερωτήσεις, ανοικτού τύπου, που επιτρέπουν στους ερωτώμενους, χωρίς περιορισμούς, να εκφράσουν τις απόψεις τους τόσο για τις θετικές εκφάνσεις της συμμετοχής όσο και των στοιχείων που θεωρούν ότι δε λειτούργησαν ικανοποιητικά και για τα οποία επιτρέπονται περιθώρια βελτίωσης.

Πιο συγκεκριμένα, η γενική βαθμολόγηση των ερωτώμενων εκπαιδευτών/τριων σε μία κλίμακα από 0-10 (όπου μηδέν σημαίνει σίγουρά όχι και 10 σίγουρα ναι) συγκεντρώνει στις βαθμολογίες από 10-6 (θετική βαθμολογία) το 84% όσων απάντησαν. Στη μέση της κλίμακας

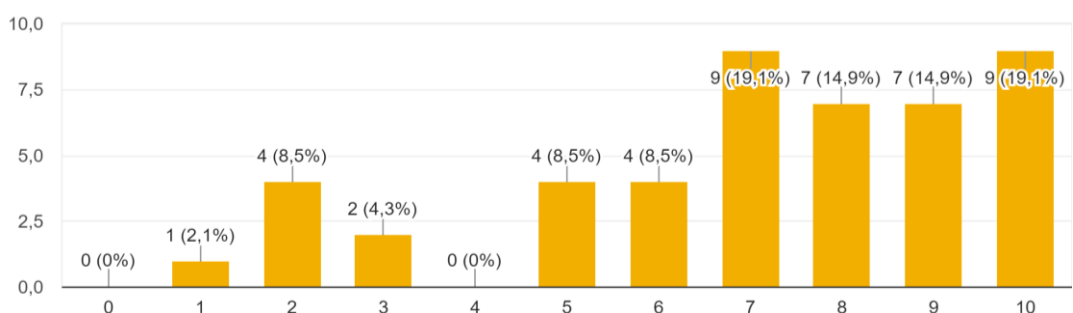
με 5 βαθμολογεί το 7,3% του συνόλου ενώ με τιμές 0-4 απαντούν μόνο το 8,8% των ερωτώμενων. Η τιμή με τις περισσότερες απαντήσεις στη θετική πλευρά της κλίμακας είναι το 8 με 23,7% και από την αρνητική πλευρά το 4 με 3,4%.

Γράφημα 24: Γενική βαθμολόγηση των εκπαιδευτών/τριων ΕΚΔΔΑ για τη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν στο ΕΚΔΔΑ (σε μία κλίμακα από 0-10 όπου μηδέν σημαίνει σίγουρά όχι και 10 σίγουρα ναι)

Η βαθμολόγηση από την πλευρά των σπουδαστών/τριών της ΕΣΔΔΑ, στην αντίστοιχη ερώτηση, καταγράφει σε τιμές από 10-6 το 76,5%, όσων απάντησαν, το 8,5% δίνει το βαθμό 5, στη μέση της κλίμακας, και αρνητική βαθμολογία επιλέγει ποσοστό 14,9% (0-4). Σε αυτή την κατηγορία ερωτώμενων οι απαντήσεις με μεγαλύτερο πλήθος είναι το 7 και 10 (θετική στάση) με 19,1% για καθεμία από αυτές και το 2 (αρνητική στάση).

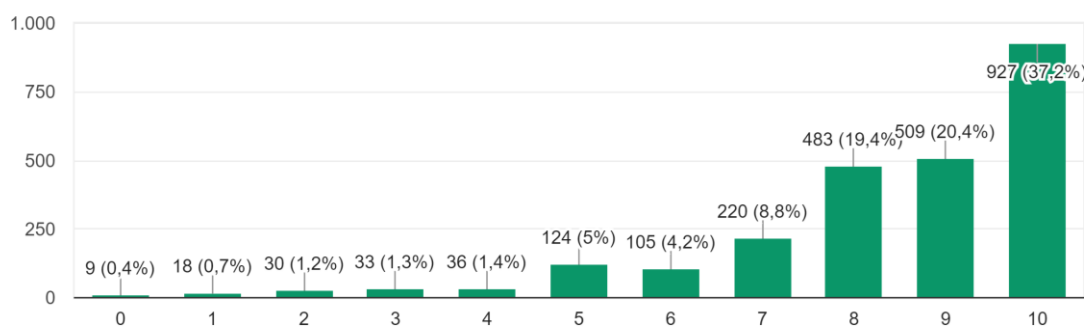
Γράφημα 25: Γενική βαθμολόγηση των σπουδαστών/τριών ΕΣΔΔΑ για τη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν στο ΕΚΔΔΑ (σε μία κλίμακα από 0-10 όπου μηδέν σημαίνει σίγουρά όχι και 10 σίγουρα ναι)

Στη τρίτη κατηγορία των συμμετεχόντων στα επιμορφωτικά προγράμματα του ΙΝΕΠ, η γενική βαθμολόγηση κλιμακώνεται στις βαθμολογίες 0-10 για το 89,9% όσων απάντησαν, μάλιστα το 10 συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων (37,2%) μεταξύ των τιμών στις θετικές

απαντήσεις. Από την άλλη στις απαντήσεις 0-4 αντιστοιχεί το 5% με το 1,4% να επιλέγει την τιμή 4, δίνοντας σε αυτή τη τιμή τον μεγαλύτερο αριθμό απαντήσεων με αρνητικό πρόσημο. Τέλος 5% των ερωτώμενων επέλεξε την τιμή 5 στο μέσο των τιμών.

Γράφημα 26: Γενική βαθμολόγηση των επιμορφωνόμενων ΙΝΕΠ για τη δράση τηλεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν στο ΕΚΔΔΑ (σε μία κλίμακα από 0-10 όπου μηδέν σημαίνει σίγουρα όχι και 10 σίγουρα ναι)

Από το σύνολο το απαντήσεων και για τις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων προκύπτει μια αδιαμφισβήτητα θετική αξιολόγηση από τη συμμετοχή τους σε δράσεις που υλοποιήθηκαν στο ΕΚΔΔΑ, στηριζόμενες στην τεχνική της τηλεδιάσκεψης. Οι σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ κατανέμουν τις απαντήσεις σε όλο το εύρος της κλίμακας δίνοντας ένα αξίο αναφοράς ποσοστό και στην αρνητική πλευρά της κλίμακας που δεν ξεπερνά όμως το 15% του συνόλου. Από την άλλη εκπαιδευτές/τριες και εκπαιδευόμενοι/ες στο ΙΝΕΠ είναι περισσότερο θετικοί στην αξιολόγησή τους, σε μια αναλογία που ξεπερνά τους 8 στους 10 για τους πρώτους και φθάνει σε 9 στους 10 για τους δεύτερους. Οι απαντήσεις της γενικής βαθμολόγησης παρουσιάζουν σχετική συνάφεια με τις αντίστοιχες απαντήσεις στις ερωτήσεις που αφορούν την επίτευξη των στόχων ή την ικανοποίηση των προσδοκιών ανά κατηγορία ερωτώμενων αυξάνοντας την εγκυρότητα των θετικών στάσεων για τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης.

Προχωρώντας στα αποτελέσματα από τις ερωτήσεις ανοικτού τύπου για τα στοιχεία της εμπειρία τους από τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης, που κατά τη γνώμη των ερωτώμενων, είχαν θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο, αρχικά θα επισημανθούν τα εξής: Δεν θα γίνει αναφορά σε αριθμό απαντήσεων ή ποσοστά για τα ζητήματα που αναφέρονται. Η μορφή των ερωτήσεων δε επιτρέπει την ποσοτική κατηγοριοποίηση των αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια η αποτύπωση των προτάσεων των ερωτώμενων δεν κρίνεται σκόπιμο να αποτιμηθούν ως προς τη βαρύτητα τους. Ωστόσο η σειρά με την οποία αναφέρονται συνδέεται με την συχνότητα εμφάνισης τους.

Στην πρώτη ανοικτή ερώτηση ζητείται από τους ερωτώμενους να προσδιορίσουν τα στοιχεία που τους δημιούργησαν θετικές εντυπώσεις.

Από την πλευρά των εκπαιδευτών/τριων του ΕΚΔΔΑ που συμμετείχαν στην έρευνα σε πολλές περιπτώσεις επισημαίνεται η ανταπόκριση του ΕΚΔΔΑ στα οργανωτικά ζητήματα που αφορούν την υλοποίηση των δράσεων μέσω τηλεδιάσκεψης. Αυτή η θετική στάση προς την οργανωτική διαχείριση εξειδικεύεται τόσο ως προς την πληρότητα της υποστήριξης σε όλα τα στάδια διεξαγωγής της δράσης, όσο και στην αμεσότητα προσαρμογής των διαδικασιών στις συνθήκες που επέβαλε η πανδημία.

Εξίσου σημαντική θεωρήθηκε για τους εκπαιδευτές η προσαρμογή των συμμετεχόντων καθώς και η εν γένει προσπάθειά τους για ενεργή παρουσία και ανάπτυξη συνθηκών αλληλεπίδρασης μεταξύ όλων των παραγόντων των εκπαιδευτικών δράσεων. Αναφέρεται ότι οι εκπαιδευόμενοι επέδειξαν προθυμία στη χρήση των δυνατοτήτων της πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης, έστω και αν δεν είχαν ανάλογη εμπειρία σε αυτή.

Στην συνέχεια αρκετοί εκπαιδευτές επιλέγουν να αναφερθούν στις δυνατότητες και την χρηστικότητα της ψηφιακής πλατφόρμας που χρησιμοποιήθηκε. Ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία επισημαίνονται τόσο η ικανοποίηση των στόχων των δράσεων, παρά τις ιδιαίτερες συνθήκες, αλλά και η τήρηση του χρονοπρογραμματισμού των δράσεων. Σε μικρότερο αριθμό περιπτώσεων καταγράφεται ως αξιοσημείωτο γεγονός η γεωγραφική διασπορά των συμμετεχόντων, που συνδέεται με τη δυνατότητα της τηλεκπαίδευσης να άρει τους περιορισμούς μετακίνησης για τους εκπαιδευόμενους/ες αλλά και τη διευκόλυνση από την πλευρά τους για την μη μετακίνησή τους προς τον τόπο διεξαγωγής του προγράμματος. Τέλος, μερικοί από τους εισηγητές/τριες αναφέρονται στις συνθήκες ασφάλειας και προστασίας της υγείας των συμμετεχόντων υπό τις συνθήκες της πανδημίας.

Για την ομάδα των σπουδαστών/τριων της ΕΣΔΔΑ, ως βασικό στοιχείο με θετική αποτύπωση από τη συμμετοχή τους στην τηλεκπαίδευση είναι η καλύτερη διαχείριση του χρόνου κατά τη διαδικασία και η εξοικονόμηση που προκύπτει από την έλλειψη ανάγκης μετακίνησής τους προς τον τόπο διεξαγωγής του προγράμματος.

Καθοριστική παράμετρος θετικής εντύπωσης θεωρείται επίσης η προσαρμοστικότητα που επέδειξαν όλοι παράγοντες υλοποίησης των δράσεων. Καταρχήν, πιο συχνά αναφέρεται η συνέπεια και η προσπάθεια προσαρμογής των εισηγητών που ενεργούν για την επιτυχή υλοποίηση της εκπαίδευσης. Στη συνέχεια αναφέρεται η προσαρμοστικότητα και οργανωτική προσπάθεια του φορέα, αλλά και η προσπάθεια των ίδιων των σπουδαστών/τριων να

ανταποκριθούν στις συγκεκριμένες συνθήκες. Λιγότερες αριθμητικά είναι οι αναφορές που προσεγγίζουν θετικά την αρτιότητα και τις δυνατότητες της μεθόδου, η οποία υποκαθιστά ικανοποιητικά τη δια ζώσης διαδικασία, ακόμα και ως προς την αμεσότητα της επικοινωνίας. Τέλος, υπάρχουν αναφορές ως προς την υγειονομική εξασφάλιση που επιτρέπει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση απέναντι στους κινδύνους που προκαλεί η Covid-19.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στα προγράμματα του ΙΝΕΠ παρουσιάζουν, λόγω του πλήθους τους, ιδιαίτερο ενδιαφέρον και κλείνοντας την καταγραφή των απαντήσεων σε αυτή την ερώτηση επιβεβαιώνουν τις τάσεις των δύο προηγούμενων κατηγοριών.

Η πολυπληθέστερη, με διαφορά, απάντηση επισημαίνει το θετικό ρόλο των εισηγητών/τριων. Αναφέρεται ότι διαθέτουν ψηλό επίπεδο και εξοικείωση με τη μέθοδο που επιτρέπουν την καλή διαχείριση της επιμορφωτικής διαδικασίας.

Το δεύτερο ζήτημα που επισημαίνεται από τις απαντήσεις σχετίζεται με τις συνθήκες αλληλεπίδρασης που επιτεύχθηκαν κατά τη διαδικασία και το μεγάλο ενδιαφέρον των επιμορφωμένων για ουσιαστική συμμετοχή και εκμάθηση της πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης.

Στη συνέχεια αναφέρονται τα θετικά χαρακτηριστικά της μεθόδου της τηλεδιάσκεψης και της συγκεκριμένης πλατφόρμας που χρησιμοποιήθηκε. Πιο συγκεκριμένα, επισημαίνεται η ευελιξία της μεθόδου και η αμεσότητα της επικοινωνίας που επιτυγχάνεται και η χρήση διαφόρων τεχνικών στο πλαίσιο της. Επίσης αναφέρονται η ευκολία πρόσβασης με την απομείωση των υποχρεώσεων για μετακίνηση καθώς και η βέλτιστη διαχείριση του χρόνου για το σύνολο της διαδικασίας.

Η επόμενη ενότητα που καταγράφεται σε ένα σημαντικό αριθμό απαντήσεων επισημαίνει την ικανοποίηση από την οργάνωση των δράσεων την τεχνική υποστήριξη αλλά και τη γρήγορη ανταπόκριση στις συνθήκες της πανδημίας από το ΕΚΔΔΑ.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετοί δηλώνουν ευχαριστημένοι από τη βελτίωση των γνώσεων που αποκτήθηκαν από τη συμμετοχή τους στα προγράμματα και την κάλυψη των επιμορφωτικών τους αναγκών. Αυτή η θέση εάν και αφορά το περιεχόμενο των δράσεων έμμεσα μπορεί να θεωρηθεί και ότι αναδεικνύει την προστιθέμενη αξία της μεθόδου της τηλεδιάσκεψης.

Τέλος και για αυτή την κατηγορία ερωτώμενων, σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων, αναφέρεται το αίσθημα ασφάλειας που είχαν από την αποστάσεως επιμόρφωση ως στοιχείο αντιμετώπισης της υφιστάμενης πανδημικής κρίσης.

Η δεύτερη ανοικτή ερώτηση διαμορφώνει ένα αντίθετο πυλώνα θέσεων των ερωτώμενων με δεδομένο ότι ζητά να προσδιοριστούν οι παράμετροι των δράσεων για τις οποίες υπάρχει ανάγκη βελτίωσης και κατά συνέπεια για αυτές εκφράζεται προβληματισμός από τους συμμετέχοντες.

Για τους εκπαιδευτές, άνδρες και γυναίκες, κρίνεται αναγκαίο να υπάρχουν βελτιώσεις που αφορούν πρωταρχικά την εκπαιδευτική διαδικασία. Αρχικά προτείνεται να υπάρχει προετοιμασία των εκπαιδευομένων για τη συμμετοχή τους στην τηλεκπαίδευση. Αυτή μπορεί να πάρει τη μορφή σύντομης εκπαίδευσης για τη μέθοδο και την πλατφόρμα ή την ύπαρξη οδηγιών για την προσαρμογή τους, ενώ κάποιιοι προτείνουν και τη δοκιμαστική λειτουργία πριν από την έναρξη της δράσης. Η επόμενη πρόταση αφορά την εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων της πλατφόρμας, μέσω της δυνατότητας διαμοιρασμού των συμμετεχόντων σε ομάδες (εικονικά εργαστήρια) προκειμένου να ενισχυθεί η δυναμική αλληλεπίδρασης και ενεργητικότερης συμμετοχής τους. Συμπληρωματικά, με μικρότερη συχνότητα, προτείνονται να αναπτυχθούν τεχνικές επιβράβευσης των εκπαιδευομένων και να υπάρξει εκπαίδευση και για τους εκπαιδευτές.

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι δύο αναφορές. Η πρώτη για συνδυασμό της τηλεδιάσκεψης, ως σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, με αντίστοιχη ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η δεύτερη σχετίζεται με την ανάγκη προσαρμογής του χρόνου της εκπαίδευσης με τη μείωση του ημερήσιας διάρκειας και την ένταξη περισσότερων διαλειμμάτων στη διαδικασία, έτσι ώστε να προσεγγίζουν οι συνθήκες αυτές της βιωματικής μάθησης. Στο ίδιο πλαίσιο προτείνεται αύξηση της συνολικής διάρκειας των δράσεων σε σχέση με τις λιγότερες ανά ημέρα ώρες διδασκαλίας.

Η επόμενη μεγάλη ομάδα ζητημάτων επισημαίνει την ανάγκη να ενισχυθούν οι τεχνικές και οργανωτικές παράμετροι των διαδικασιών τηλεκπαίδευσης.

Προτείνεται να υπάρχουν οι αναγκαίες προσαρμογές των πληροφοριακών συστημάτων και των τεχνικών υποδομών με ιδιαίτερη αναφορά στην ενίσχυση της ταχύτητας διαδικτυακής σύνδεσης. Αλλά και οργανωτικά, προτείνεται να υπάρχει ενίσχυση της τεχνικής υποστήριξης μέσα από εξειδικευμένο προσωπικό αλλά και την κατάλληλη προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού ώστε να ανταποκρίνεται στις συνθήκες της τηλεκπαίδευσης.

Συμπληρωματικά αναφέρουμε προτάσεις που εμφανίζονται με μικρότερη συχνότητα όπως να δίνονται προδιαγραφές υλικοτεχνικού εξοπλισμού και λογισμικού στους συμμετέχοντες ώστε να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για την τηλεδιάσκεψη, η οθόνη που χρησιμοποιείται από τους εισηγητές να είναι μεγαλύτερη και όπου χρειάζεται να υπάρχουν δύο οθόνες, να υπάρξει η δυνατότητα υποστήριξης από την πλατφόρμα για τη χρήση ηλεκτρονικού πίνακα, να είναι πιο επιτακτική και να υποστηρίζεται η συνεχής χρήση των καμερών (οπτική επαφή) και να δίνεται η τεχνική υποστήριξη για να διευκολύνεται η εισήγηση των εκπαιδευτών/τριων έξω από τον εκπαιδευτικό χώρο του ΕΚΔΔΑ.

Κλείνοντας τις προτάσεις από την πλευρά των εκπαιδευτών/τριων θα γίνει αναφορά σε δύο ζητήματα ιδιαίτερης σημασίας ανεξάρτητα από τη συχνότητα εμφάνισής τους.

Η μια πρόταση αφορά τη διαμόρφωση δράσεων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης σχεδιασμένες εξ αρχής για να υλοποιηθούν μέσω τηλεκπαίδευσης και όχι να είναι αποτέλεσμα προσαρμογής υφιστάμενων εκπαιδευτικών σχεδιασμών στις συνθήκες που διαμορφώνει αυτή η μέθοδος.

Η άλλη αφορά την αξιολόγηση των γνώσεων και δεξιοτήτων κατά την ολοκλήρωση του προγράμματος (ΤΕΣΤ). Θα πρέπει να υπάρχει online συμπλήρωση και όχι μέσα από τον διαμοιρασμό οθόνης.

Από την πλευρά των σπουδαστών/τριών της ΕΣΔΔΑ οι αναφορές στα ζητήματα που θα μπορούσαν να βελτιωθούν κατά την εφαρμογή της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης είναι περιορισμένες σε συγκεκριμένα ζητήματα.

Αρχικά τα κυριότερα προβλήματα αφορούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας. Είναι αναγκαίο η δικτυακή σύνδεση να είναι συνεχής, χωρίς διακοπές και με βελτιωμένο ήχο. Επομένως, προτείνεται η εφαρμογή της τηλεδιάσκεψης να συνδυάζεται με καλύτερη υλικοτεχνική υποδομή και διασύνδεση από όλους τους συμμετέχοντες και κυρίως από την πλευρά του ΕΚΔΔΑ, ως φορέα υλοποίησης της δράσης.

Η δεύτερη πιο σημαντική πρόταση αφορά την αναγκαιότητα καλύτερης προσαρμογής των παραγόντων της εκπαιδευτικής διαδικασίας στις συνθήκες της δικτυοκεντρικής εκπαίδευσης. Αυτό εξειδικεύεται στην ανάγκη προετοιμασίας των εισηγητών, μεταβολή των εκπαιδευτικών μεθόδων και του περιεχομένου των εισηγήσεων από την πλευρά τους. Προτείνεται ακόμα να υπάρχει εκπαίδευση των εκπαιδευτών στη χρήση της πλατφόρμας που χρησιμοποιείται καθώς και προσαρμογή του υλικού που διαμοιράζεται, ώστε να ακολουθεί τις δυνατότητες

της νέας μεθόδου. Επίσης σημαντική είναι η επισήμανση που σχετίζεται με την ανάγκη βελτίωσης της διάδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων και την δυνατότητα για δημιουργία ομάδων εργασίας στο πλαίσιο της τηλεδιάσκεψης.

Ένα άλλο στοιχείο που κρίνεται αναγκαίο να βελτιωθεί είναι η χρονική διάρκεια της εκπαίδευσης, που σε καμία περίπτωση δε μπορεί να είναι αντίστοιχη της δια ζώσης εκπαίδευσης και πρέπει να είναι μικρότερη ώστε να μειώνεται η πιθανότητα κόπωσης και επέρχεται μείωση της ενεργής συμμετοχής από την πλευρά των σπουδαστών.

Μια πιο περιορισμένη σε συχνότητα αναφορά προτείνει να υπάρχει καταγραφή των εισηγήσεων, έτσι ώστε να είναι διαθέσιμες στους χρήστες όχι μόνο σύγχρονα της συμμετοχής τους, αλλά και σε δεύτερο χρόνο δίνοντας μεγαλύτερη ευελιξία μέσα από τη δυνατότητα εκ νέου παρακολούθησής τους.

Τέλος, δεν πρέπει να αγνοήσουμε ότι κάποιοι ερωτώμενοι επισημαίνουν ότι δε μπορεί όλο το πρόγραμμα να διεξάγεται μέσω της τηλεδιάσκεψης, δηλώνοντας με έμφαση την αξία της δια ζώσης εκπαίδευσης.

Η τρίτη κατηγορία ερωτώμενων που αποτελείται από όσους συμμετείχαν στα επιμορφωτικά προγράμματα του ΙΝΕΠ διαμορφώνει ένα ευρύ φάσμα απαντήσεων στη συγκεκριμένη ερώτηση καθορίζοντας τη στάση τους στη βάση της εμπειρία τους από τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης.

Η πρώτη, σε συχνότητα εμφάνισης, ενότητα απαντήσεων σχετίζεται με τη χρονική διάρκεια και το πλήθος των συμμετεχόντων κάθε δράσης. Με δεδομένο τα χρονικά πρότυπα που αντιστοιχούν σε φυσική παρουσία των συμμετεχόντων μπορούν σε συνθήκες τηλεδιάσκεψης να επιφέρουν κούραση και αίσθηση συμπίεσης του περιεχομένου, προτείνεται να υπάρχει προσαρμογή του χρόνου της εκπαίδευσης με λιγότερες ώρες άνα εκπαιδευτική ημέρα, που θα συνδυάζεται με περισσότερα μικρά διαλείμματα. Επίσης, για να μη συνδυαστεί η μείωση της ημερήσιας διάρκειας των προγραμμάτων με περιορισμούς στη διαχείριση του περιεχομένου τους προτείνεται να υπάρχει επέκταση της συνολικής διάρκειας των δράσεων. Στην ίδια κατεύθυνση προτείνεται η μείωση του αριθμού των συμμετεχόντων, ώστε να διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων.

Σε αυτή τη λογική εντάσσεται ένας μεγάλος αριθμός απαντήσεων που επισημαίνει τη ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων, κυρίως με τους εκπαιδευτές/τριες αλλά και μεταξύ τους. Προτείνεται να ενισχυθεί μέσα στην τηλεδιάσκεψη

η επιλογή τεχνικών και εργαλείων της εφαρμογής τα οποία ενισχύουν τη βιωματική εκπαίδευση, όπως ηλεκτρονικά quiz και ψηφοφορίες, εικονικά εργαστήρια όπου οι συμμετέχοντες διακρίνονται σε ξεχωριστές μικρότερες ομάδες αλλά και webinars εξοικείωσης. Κατά συνέπεια προτείνεται να γίνεται καλύτερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των πολυμέσων και εμπλουτισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας με αυτά.

Η επόμενη ενότητα απαντήσεων εστιάζει στην ανάγκη βελτίωσης και προσαρμογής όλων των παραγόντων υποστήριξης στις απαιτήσεις της δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Προς αυτή την κατεύθυνση προτείνεται να δίνεται έμφαση στην εξειδικευμένη ενημέρωση των συμμετεχόντων, στο πλαίσιο της διοικητικής υποστήριξης, πριν την έναρξη των δράσεων ώστε να είναι προετοιμασμένοι κατάλληλα για το περιβάλλον στο οποίο καλούνται να λειτουργήσουν. Ιδιαίτερη αναφορά δίνεται στην έγκυρη διανομή του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο θα πρέπει να έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες της τηλεεκπαίδευσης. Επίσης προτείνεται επιτακτικά η διαμόρφωση εξειδικευμένων οδηγιών για τη διευκόλυνση των απαραίτητων ενεργειών από τους συμμετέχοντες.

Εξίσου σημαντική κρίνεται η αντιμετώπιση των τεχνικών προβλημάτων που εμφανίζονται καθώς και ο εκσυγχρονισμός των τεχνικών υποδομών με σκοπό τη βελτιωμένη και τη σταθερή συνδεσιμότητα. Σε αρκετές απαντήσεις αναφέρεται και η πιθανή χρήση εναλλακτικών λογισμικών (πλατφόρμας) τηλεδιάσκεψης που μπορεί έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά ή να επιφέρουν μεγαλύτερη διαδραστικότητα σε σχέση με αυτή που επιλέχθηκε στο προηγούμενο χρονικό διάστημα.

Ιδιαίτερη μνεία από εξαιρετικά σημαντικό αριθμό ερωτώμενων αναφέρει την αλλαγή του τρόπου διεξαγωγής του Test Αξιολόγησης, για τη βεβαίωση της επιτυχούς συμμετοχής των επιμορφωνόμενων στο πρόγραμμα. Προτείνεται να γίνεται με την online συμπλήρωση του σχετικού ερωτηματολογίου και όχι με μια λογική έντυπης συμπλήρωσης και αποστολής των απαντήσεων μέσω email.

Μια άλλη σειρά απαντήσεων εστιάζει στην ανάγκη πιο στοχευμένης επιλογής των συμμετεχόντων εισηγητών/τριων και επιμορφωνόμενων στα προγράμματα τηλεδιάσκεψης. Αρχικά οι εισηγητές που θα εντάσσονται σε αυτές της δράσεις κρίνεται ότι θα πρέπει να έχουν προηγούμενη εμπειρία στη μέθοδο της τηλεεκπαίδευσης και να έχουν προσαρμόσει αντίστοιχα το περιεχόμενο και της εκπαιδευτικές τεχνικές που θα χρησιμοποιήσουν.

Αντίστοιχα οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να ομαδοποιούνται με βάση των βαθμό εξοικείωσής τους με τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο και αυτοί με τη λιγότερη εμπειρία να ενισχύονται με

υποστηρικτικές ενέργειες (εκπαιδευτικά video-tutorials, οδηγίες, σύντομη εκπαίδευση-παρουσίαση της πλατφόρμας) που διευκολύνουν τη συμμετοχή τους.

Η τελευταία μεγάλη ενότητα απαντήσεων αφορά τη συσχέτιση και τον συνδυασμό της τηλεκπαίδευσης με τις άλλες εκπαιδευτικές μεθόδους.

Αρκετοί ερωτώμενοι προτείνουν, ως στοιχείο βελτίωσης, την αύξηση των προγραμμάτων που υλοποιούνται με τη μέθοδο της τηλεκπαίδευσης, επιβεβαιώνοντας ότι σε αυτό το διάστημα αυξήθηκε η αποδοχή της μεθόδου αυτής στη βάση των πλεονεκτημάτων που εμφανίζει τα οποία καταγράφηκαν και στην έρευνα αυτή. Επίσης για ένα μικρότερο αριθμό περιπτώσεων αναδεικνύεται η ανάγκη της χρήσης ασύγχρονης εκπαίδευσης μέσω Moodle. Από την άλλη, σε ένα εξίσου αξιοσημείωτο αριθμό περιπτώσεων επισημαίνεται ότι θα πρέπει να διατηρηθεί η προτεραιότητα της δια ζώσης εκπαίδευσης καταδεικνύοντας ότι η τηλεκπαίδευση δεν είναι συμβατή με όλες τις θεματικές. Επιπλέον, από σημαντικό αριθμό περιπτώσεων προτείνεται ο συνδυασμός της δια ζώσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση επιβεβαιώνοντας ότι το μελλοντικό πλαίσιο ανάπτυξης των δράσεων του ΕΚΔΔΑ, που επιθυμούν οι χρήστες του, έχει πλουραλιστικό χαρακτήρα.

Κλείνοντας της περιγραφή των αποτελεσμάτων από τις ερωτήσεις ανοικτού τύπου προκύπτει ότι και οι τρεις κατηγορίες ερωτώμενων αναγνωρίζουν κοινές ομάδες χαρακτηριστικών, τόσο ως προς την πρόκληση θετικών εντυπώσεων όσο προς τη αναγνώριση ανάγκης βελτίωσης. Ταυτόχρονα ολοκληρώνοντας την περιγραφή όλων των ερωτήσεων οι δυο τελευταίες ερωτήσεις επιτρέπουν την ποιοτική εμβάθυνση της ανάλυσης των αποτελεσμάτων καθώς και την ενίσχυση των συμπερασμάτων της έρευνας στο σύνολό της.

Συμπερασματικές Παρατηρήσεις-Προτάσεις

Ένας οργανισμός προκειμένου να μπορεί να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητά του οφείλει να έχει αποσαφηνίσει και προσδιορίσει τους σκοπούς, το πεδίο δράσης, και το ρόλο του σε σχέση με το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο υφίσταται θεσμικά και συνυπάρχει με άλλες δομές. Επίσης, οφείλει να αναγνωρίζει τη μεταβλητότητα των συνθηκών που τον επηρεάζουν αντιμετωπίζοντας πληθώρα παραγόντων οι οποίοι διαμορφώνουν μια έντονη πολυπλοκότητα συσχέτισης μεταξύ τους.

Το ΕΚΔΔΑ στις συνθήκες που διαμορφώθηκαν από την πανδημία του Covid-19 κλήθηκε να μεταβάλει ριζικά τη μεθοδολογία υλοποίησης των δράσεών του με τον σχεδόν ολοκληρωτικό περιορισμό αυτών που υλοποιούνται δια ζώσης και την εισαγωγή της τηλεδιάσκεψης ως βασικής πρακτικής διεξαγωγής του έργου του. Ένα τέτοιου μεγέθους φαινόμενο έκτακτης μεταβολής επηρεάζει καθοριστικά τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του φορέα, ενώ η επιτακτικότητα που επέβαλλαν οι έκτακτες συνθήκες επέτειναν τη βαρύτητα της επιρροής στο έργο του.

Η μέτρηση των αποτελεσμάτων αυτής της έκτακτης πραγματικότητας κατέχει καθοριστική σημασία, προκειμένου να αξιολογηθούν επιπτώσεις τόσο στην επίτευξη των στόχων του ΕΚΔΔΑ όσο και στην ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει στην ελληνική δημόσια διοίκηση.

Επομένως, σκοπός είναι να αξιολογηθούν οι παράμετροι που σχετίζονται με την εφαρμογή της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης, στις συγκεκριμένες συνθήκες και να αποτιμηθεί η συνεισφορά τους.

Κρίνεται σκόπιμο αυτή η διαδικασία αξιολόγησης να στηριχθεί στην καταγραφή των θέσεων των εμπλεκόμενων στις δράσεις και όσων αποκόμισαν από την εμπειρία συμμετοχής τους σε αυτές. Η ερευνητική προσέγγιση βασίστηκε στην ανάγκη αναζήτησης του βαθμού απόκρισης της μεθόδου, μέσα από την υλοποίηση των συγκεκριμένων δράσεων, στην εξυπηρέτηση των αρχών που διέπουν την εκπαίδευση ενηλίκων καθώς και των εκπαιδευτικών αναγκών για τις οποίες σχεδιάστηκαν.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν κρίνονται σημαντικά και επιτρέπουν, στο πλαίσιο του μελλοντικού σχεδιασμού του έργου του ΕΚΔΔΑ, να προσδιοριστεί ο ρόλος, το περιεχόμενο και τα όρια εφαρμογής της μεθόδου της δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως σύγχρονης εκπαίδευσης.

Ξεκινώντας την αναφορά στα συμπεράσματα της έρευνας θα πρέπει να αναφερθούμε στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η καταγραφή του δημογραφικού προφίλ επιτρέπει όχι μόνο την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών όσων επέλεξαν να συμμετέχουν σε δράσεις τηλεκπαίδευσης αλλά και της επιρροής των δημογραφικών χαρακτηριστικών στον τρόπο που αξιολογείται, από τους χρήστες, τόσο η συγκεκριμένη εμπειρία συμμετοχή τους όσο και αυτή η εκπαιδευτική μέθοδος εν γένει. Πιο συγκεκριμένα, έμφαση δόθηκε στο ρόλο της ηλικίας των συμμετεχόντων, στο βαθμό εξοικείωσής τους με τις νέες τεχνολογίες καθώς και στην προηγούμενη εμπειρία στην εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων.

Μέσα από μια κριτική ανάγνωση των δεδομένων της έρευνας παρατηρείται ότι και από τις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων, πολλές μεταβλητές (όπως η ηλικία και η προϋπηρεσία για όλες τις ομάδες και η επαγγελματική εξειδίκευση και η συσχέτιση με θεματικούς κύκλους για τους εισηγητές/τριες) αναλογούν ποσοτικά με τα γενικά χαρακτηριστικά του προς μελέτη πληθυσμού, επιτρέποντας σε ένα βαθμό τα συμπεράσματα να θεωρηθούν αντιπροσωπευτικά για τις τάσεις που εμφανίζονται στο σύνολο.

Ως προς την παράμετρο της ηλικίας, διαμορφώνεται ένα δείγμα ερωτώμενων το οποίο χαρακτηρίζεται από την ηλικία των 45 ετών και πάνω, με υψηλό επίπεδο ακαδημαϊκών σπουδών και αρκετά χρόνια εργασιακής προϋπηρεσίας. Οι τάσεις αυτές διαφέρουν μόνο για τους σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ, όντας σαφώς μειωμένες. Για την πλειοψηφία των συμμετεχόντων καταγράφεται επίσης θετικός βαθμός εξοικείωσης των συμμετεχόντων με τις νέες τεχνολογίες και τα εργαλεία που αυτές παρέχουν στο εργασιακό περιβάλλον και την καθημερινότητά τους. Αυτό το επιχείρημα, σε μεγάλο βαθμό, μπορεί να τεκμηριωθεί στην κοινή αντίληψη ότι αντίστοιχες δεξιότητες και γνώσεις αποτελούν κριτήριο και προϋπόθεση για τη συμμετοχή στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ. Μάλιστα από την έρευνα ζητήθηκε από τους εκπαιδευτές/τριες να αξιολογήσουν το επίπεδο εξοικείωσης των εκπαιδευόμενων και αντίστροφα. Από τις απαντήσεις προέκυψε ότι κάθε κατηγορία ερωτώμενων αξιολογεί θετικά το επίπεδο της άλλης καθώς και ότι ο βαθμός εξοικείωσης, τόσο των εκπαιδευόμενων αλλά κυρίως των εκπαιδευτών/τριων, έχει επιρροή στην επιτυχή διεξαγωγή της δράσης. Εξίσου σημαντικά ποσοστά που ξεπερνούν το 50% εμφανίζονται και στις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων σχετικά συμμετοχή τους, στο παρελθόν, σε εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων δια ζώσης και εξ αποστάσεως.

Από τη συγκριτική ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων των ερωτώμενων σε σχέση με την αξιολόγηση της εμπειρίας τους από τη συμμετοχή τους στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ που

υλοποιήθηκαν μέσω τηλεδιάσκεψης στο ΕΚΔΔΑ, εξάχθηκαν σημαντικά συμπεράσματα που αφορούν βασικές υποθέσεις εργασίας της έρευνας. Προέκυψε ότι η ηλικία των ερωτώμενων καθορίζει το βαθμό εξοικείωσης στις νέες τεχνολογίες. Οι νεότεροι σε ηλικία, δηλώνουν μεγαλύτερη εξοικείωση από όσους είναι ηλικιακά μεγαλύτεροι. Όμως αυτή η τάση εξομαλύνεται σε ένα βαθμό από το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο και την αντίστοιχη υψηλή επαγγελματική εμπειρία και εξειδίκευση όσων συμμετείχαν. Δεν μπορεί να αξιολογηθεί εάν και σε ποιο βαθμό μπορεί να υπάρχει αποκλεισμός από τις δράσεις όσων έχουν χαμηλή εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες, με δεδομένο ότι οι ερωτώμενοι είναι όσοι έχουν τη διακριτική ευκαιρία να συμμετέχουν κατ' επιλογή τους ή και αξιολογήθηκαν εκ των προτέρων από τα αρμόδια όργανα του φορέα για τη δυνατότητα συμμετοχής τους.

Σημαντικά συμπεράσματα προκύπτουν από τη σύγκριση των απαντήσεων που αφορούν το βαθμό ικανοποίησης των ερωτώμενων από τη δράση τηλεεκπαίδευσης στην οποία συμμετείχαν στο ΕΚΚΔΑ, σε σχέση με το επίπεδο εξοικείωσης στη χρήση νέων τεχνολογιών και την προηγούμενη εμπειρία τους σε εκπαίδευση ενηλίκων, εξ αποστάσεως ή δια ζώσης.

Και για τις τρεις κατηγορίες ερωτώμενων καταγράφεται θετική συσχέτιση του βαθμού εξοικείωσης τους στις ΤΠΕ, με αντίστοιχα ψηλά ποσοστά ικανοποίησης των προσδοκιών τους και θετικές αποκρίσεις για την επίτευξη των στόχων των δράσεων.

Από την άλλη, η επιρροή της προϋπάρχουσας εμπειρίας από δράσεις εκπαίδευσης ενηλίκων δεν είναι κοινή για όλες τις ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα, ούτε συνδέεται σε όλες τις περιπτώσεις με θετική αξιολόγηση για τη δράση που υλοποιήθηκε μέσω τηλεδιάσκεψης στο ΕΚΔΔΑ.

Οι εκπαιδευτές και σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ οι οποίοι/ες δηλώνουν ότι έχουν μεγαλύτερη εμπειρία, στο παρελθόν, από εκπαίδευση ενηλίκων απαντούν στις περισσότερες περιπτώσεις, θετικά στις ερωτήσεις που αφορούν την ικανοποίησή τους από την τηλεεκπαίδευση που παρακολούθησαν στο ΕΚΔΔΑ, κατά την περίοδο της πανδημίας. Ειδικά εάν η προηγούμενη εμπειρία τους προκύπτει από δράσεις εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αξιολογούν πιο συχνά θετικά την επίτευξη των στόχων του προγράμματος που συμμετείχαν.

Αντίθετα, η υπόθεση εργασίας για την ύπαρξη θετικής επίδρασης στη στάση των επιμορφωόμενων απέναντι στην τηλεεκπαίδευση, όταν υφίσταται προηγούμενη εμπειρία επιμόρφωσης, απορρίπτεται από τους συμμετέχοντες στα προγράμματα επιμόρφωσης του ΙΝΕΠ. Σε όλους τους συνδυασμούς ερωτήσεων προκύπτει ότι οι κατηγορίες με περισσότερη προηγούμενη εμπειρία παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά ικανοποίησης από αυτά του

συνόλου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι όσοι παρακολούθησαν τα προηγούμενα χρόνια επιμορφωτικά προγράμματα αυτά υλοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο δια ζώσης, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα δεδομένα που αναφέρθηκαν προηγούμενα εκφράζουν έμμεσα θετική στάση προς αυτή τη μέθοδο.

Επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στις δράσεις που υλοποίησε το ΕΚΔΔΑ κατά την περίοδο της πανδημίας του Covid-19 με τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης, προκύπτει ο βασικός πυρήνας συμπερασμάτων αυτής της έρευνας.

Μπορεί να κριθεί επιτυχημένη η εφαρμογή αυτής της εκπαιδευτικής μεθόδου στο σύνολό της, αλλά και πιο εξειδικευμένα ως προς τα επιμέρους χαρακτηριστικά της;

Ποια στοιχεία διαμορφώνουν τη στάση των συμμετεχόντων απέναντι σε αυτό το νέο περιβάλλον μάθησης και επιμόρφωσης;

Η στάση που διαμορφώνουν οι εμπλεκόμενοι/ες για τις εκπαιδευτικές δράσεις που υλοποιήθηκαν μέσω τηλεδιάσκεψης καταγράφεται αδιαμφισβήτητα θετικά. Από την ερώτηση που αποδίδει τη συνολική αξιολόγηση της εκπαίδευσης με τη βαθμολόγησή της σε δεκαβάθμια κλίμακα, οι απαντήσεις με βαθμό από 6-10 συγκεντρώνουν ποσοστό 84% για τους εκπαιδευτές, 76,5% για τους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ και 89,9% των συμμετεχόντων σε επιμόρφωση του ΙΝΕΠ. Αυτή η προσέγγιση ενισχύεται από τις απαντήσεις με τις οποίες οι συμμετέχοντες αξιολογούν την επίτευξη των στόχων και την ικανοποίηση των προσδοκιών από τις δράσεις τηλεκπαίδευσης, αυξάνοντας την εγκυρότητα των θετικών στάσεων για τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης.

Η θετική αποδοχή για τη μέθοδο της τηλεδιάσκεψης, όπως αυτή εφαρμόστηκε στο ΕΚΔΔΑ, προκύπτει και από τις απαντήσεις που καταγράφουν τις στάσεις των εμπλεκόμενων για επιμέρους χαρακτηριστικά των δράσεων και που αναδεικνύουν πλεονεκτήματα αλλά και πιθανές αδυναμίες της δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Επιπλέον, αποδεικνύεται σημαντική ενίσχυση του ρόλου της δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μέσα από τις καταφατικές απαντήσεις για το ενδεχόμενο μελλοντικής συμμετοχής σε προγράμματα αυτής της μορφής οι οποίες αναλογούν σε 9 στους 10 εκπαιδευτές, 8 στους 10 για τους επιμορφωνόμενους από το ΙΝΕΠ και 7 στους 10 για τους σπουδαστές της ΕΣΔΔΑ. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι συμμετέχοντες διαφοροποιούν τις απαντήσεις τους στην ερώτηση που επιτρέπει την επιλογή της μεθόδου διεξαγωγής της μελλοντικής τους εκπαίδευσης. Οι επιλογές περιλαμβάνουν και άλλες

μεθόδους διεξαγωγής, κυρίως δια ζώσης αλλά και το συνδυασμό διαφορετικών μεθόδων. Η διαφοροποίηση των απαντήσεων πιθανά συσχετίζεται με το αντικείμενο, το περιεχόμενο και τις συνθήκες που καθορίζουν το περιβάλλον της εκπαίδευσης. Για αυτό το λόγο, η πρόταση του συνδυασμού των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν αποδεικνύει τη σαφή τάση ενίσχυσης της τηλεκπαίδευσης, σε σχέση με την καθιερωμένη δια ζώσης εκπαίδευση, διαμορφώνοντας ένα σημαντικό πυλώνα μεθοδολογικής επιλογής η οποία προσαρμόζεται στα χαρακτηριστικά της κάθε δράσης και των συμμετεχόντων σε αυτή.

Τα συμπεράσματα της έρευνας εξειδικεύονται περαιτέρω επισημαίνοντας τις παραμέτρους που λειτουργούν ως πλεονεκτήματα ή αδυναμίες της μεθόδου της τηλεκπαίδευσης από τις δράσεις που υλοποιήθηκαν από το ΕΚΔΔΑ. Οι παρατηρήσεις αφορούν την αξιολόγηση της τηλεδιάσκεψης ως εκπαιδευτικής μεθόδου και ως προς την επίτευξη των μαθησιακών στόχων που θέτονται αλλά και τα πρακτικά χαρακτηριστικά που προέκυψαν στις συγκεκριμένες συνθήκες.

Παρατηρείται ότι μέσω της τηλεδιάσκεψης αναπτύσσονται ικανοποιητικά επίπεδα αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων που επιτρέπουν την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων και τη βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων.

Επισημαίνεται ιδιαίτερα ο καθοριστικός ρόλος της προσαρμογής των τεχνικών διδασκαλίας και η εξοικείωση από την πλευρά των εισηγητών/τριων, που επιτρέπει την καλή διαχείριση της επιμορφωτικής διαδικασίας και την καθοδήγηση των εκπαιδευομένων. Αλλά και από την πλευρά οι εκπαιδευόμενοι/ες επέδειξαν προθυμία στη χρήση των δυνατοτήτων της πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης, έστω και αν δεν είχαν ανάλογη εμπειρία σε αυτή.

Επίσης, θετικά αξιολογείται η ευκολία χρήσης ψηφιακής πλατφόρμας τηλεδιάσκεψης καθώς και η δυνατότητα, από την πλευρά των εισηγητών, χρήσης πολλαπλών μεθόδων διδασκαλίας.

Χαμηλά ποσοστά ικανοποίησης και ανάγκη για βελτιωτικές παρεμβάσεις εμφανίζονται στη διαχείριση του χρόνου, κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και όσον αφορά στην ομαδική συνεργασία μεταξύ των συμμετεχόντων.

Στην ερώτηση που αφορά τη διατήρηση του ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων για το σύνολο του χρόνου του προγράμματος παρατηρείται ουδέτερη στάση στις απαντήσεις των εκπαιδευτών και των σπουδαστών και θετική προσέγγιση μόνο από όσους είχαν ενταχθεί στα προγράμματα του ΙΝΕΠ. Σε συνδυασμό με τις αναφορές στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου

προκύπτει ότι οι δράσεις, στη μεγάλη πλειοψηφία τους, έχουν σχεδιαστεί για να υλοποιηθούν με χρονικά πρότυπα που αντιστοιχούν σε φυσική παρουσία των εκπαιδευομένων. Σε συνθήκες τηλεδιάσκεψης η συνεχής και μεγάλη, σε χρονική διάρκεια, εκπαιδευτική διαδικασία, αυξάνει την κόπωση και την αίσθηση συμπίεσης του περιεχομένου. Προτείνεται να υπάρχει προσαρμογή του χρόνου της εκπαίδευσης, με λιγότερες ώρες ανά εκπαιδευτική ημέρα, που θα συνδυάζεται με περισσότερα μικρά διαλείμματα. Επίσης, για να μην προκληθούν, από τη μείωση αυτή, περιορισμοί στη διαχείριση του περιεχομένου των δράσεων προτείνεται να υπάρχει επέκταση της συνολικής διάρκειάς τους.

Στην ερώτηση που αξιολογεί τις επιπτώσεις από τη μη άμεση επικοινωνία μεταξύ των συμμετεχόντων, η οποία δυσχεραίνεται από την έλλειψη φυσικής παρουσίας σε κοινό χώρο, οι ερωτώμενοι αποδέχονται, εάν και όχι με μεγάλα ποσοστά, την ύπαρξη αυτού του μειονεκτήματος.

Επομένως, κρίνεται αναγκαίο να υπάρξουν βελτιώσεις στο επίπεδο της ανάπτυξης ομαδικότητας και συνεργασίας, στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Προτείνεται να ενισχυθεί μέσα στην τηλεδιάσκεψη η επιλογή τεχνικών και εργαλείων της εφαρμογής, τα οποία επιτρέπουν το διαμοιρασμό των συμμετεχόντων σε ομάδες και ενισχύουν τις συνθήκες βιωματικής εκπαίδευσης, όπως ηλεκτρονικά quiz και ψηφοφορίες, εικονικά εργαστήρια όπου οι συμμετέχοντες διακρίνονται σε ξεχωριστές μικρότερες ομάδες, αλλά και webinars εξοικείωσης.

Από την άλλη, μέσα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, προκύπτουν σημαντικά πλεονεκτήματα της μεθόδου της τηλεδιάσκεψης που συνδέονται με τις πρακτικές συνθήκες υλοποίησής της.

Με μεγάλη έμφαση, τόσο μέσα από τη σχετική ερώτηση όσο και αυθόρμητα στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου, επιβεβαιώνεται από τους συμμετέχοντες ότι η χρήση της τηλεδιάσκεψης προσφέρει σημαντική εξοικονόμηση χρόνου. Η απομείωση της υποχρέωσης μετακίνησης από και προς τον τόπο διεξαγωγής και γενικότερα η ευκολία πρόσβασης στη διαδικασία, που επιφέρει η τεχνολογία, συνδέεται με σημαντική εξοικονόμηση χρόνου αλλά και με βέλτιστη διαχείριση του χρόνου για το σύνολο της διαδικασίας, επιτρέποντας την επιτυχή τήρηση του χρονοπρογραμματισμού των δράσεων.

Ταυτόχρονα, με σαφήνεια προέκυψε από την έρευνα ότι με την υλοποίηση των δράσεων μέσω τηλεδιάσκεψης αίρονται οι περιορισμοί που επιφέρει, στα αντίστοιχα προγράμματα διαζώσης, η ανάγκη μετακίνησης, διαμονής και διατροφής για όσους διαβιούν σε γεωγραφική

απόσταση από το φυσικό χώρο διεξαγωγής της εκπαίδευσης. Το πλεονέκτημα αυτό επηρεάζει το σύνολο των εισηγητών, ενώ είναι εμφανές από τη γεωγραφική κατανομή των συμμετεχόντων στα προγράμματα του ΙΝΕΠ.

Συγκρίνοντας τα απογραφικά στοιχεία για τα υλοποιημένα προγράμματα επιμόρφωσης για το 2019, ως προς την προέλευση των συμμετεχόντων ανά γεωγραφική περιφέρεια σε σχέση με την κατανομή που καταγράφεται από την ερώτηση της έρευνας για τον τόπο εργασίας των ερωτώμενων, προκύπτει μια πιο διευρυμένη γεωγραφική κατανομή των συμμετεχόντων. Οι συμμετέχοντες/ουσες στα προγράμματα που υλοποιήθηκαν μέσω τηλεκπαίδευσης το 2020 προέρχονται σε μικρότερο αριθμό από την Περιφέρεια Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, οι οποίες διαχρονικά συγκέντρωναν του περισσότερους συμμετέχοντες, ως οι περιοχές στις οποίες υλοποιούνταν η πλειοψηφία των δια ζώσης δράσεων, ενώ και οι συμμετέχοντες προερχόμενοι από όλες τις άλλες περιφέρειες είναι περισσότεροι.

Μη παραγνωρίζοντας το γεγονός ότι τόσο οι περισσότεροι δημόσιοι λειτουργοί συγκεντρώνονται στις δυο Περιφέρειες της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας, όσο και ότι παρέχεται η δυνατότητα για κάλυψη των εξόδων μετακίνησης, διαμονής και διατροφής προς το χώρο διεξαγωγής των προγραμμάτων του ΙΝΕΠ, προκύπτει ότι στις συγκεκριμένες ιδιαίτερες συνθήκες, μέσα από την τηλεκπαίδευση αυξήθηκαν οι ευκαιρίες συμμετοχής για όσους εργάζονται στις υπόλοιπες Περιφέρειες.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η εισαγωγή της μεθόδου τηλεδιάσκεψης στον προγραμματισμό του ΕΚΔΔΑ προκλήθηκε από τις συνθήκες που διαμόρφωσε η πανδημία του Covid-19, αποκτά κομβική σημασία η αποτίμηση από τους χρήστες της χρησιμότητας αυτής της παρέμβασης, σε σχέση με τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώθηκε. Στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις υπάρχουν αναφορές ως προς την υγειονομική εξασφάλιση που επιτρέπει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, απέναντι στους κινδύνους που προκαλεί η Covid-19, χωρίς όμως να είναι πολυάριθμες σε καμία ομάδα απαντήσεων. Επίσης, από την καταγραφή του βαθμού συμφωνίας στην πρόταση «Λόγω της πανδημίας του Covid-19 δε θα συμμετείχα σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης/επιμόρφωσης που υλοποιείται δια ζώσης» προκύπτει ότι συμφωνούν με αυτή οι σπουδαστές/τριες της ΕΣΔΔΑ και όσοι επιμορφώθηκαν στα προγράμματα του ΙΝΕΠ. Αντίθετα, σαφώς αρνητική στάση διαμορφώνουν οι εκπαιδευτές και εκπαιδευτριες, συνεπώς οι λόγοι ασφάλειας που επιβάλλονται από την πανδημία του Covid-19 δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη συμμετοχή τους, ενώ συμπεραίνεται μέσω αυτής της απάντησης και η προτίμηση των εισηγητών στη δια ζώσης διενέργεια των δράσεων.

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο βαθμό ικανοποίησης που εκφράζεται για την υποστήριξη που παρέχεται από τις υπηρεσίες του ΕΚΔΔΑ στην εφαρμογή των δράσεων με τη χρήση της τηλεδιάσκεψης και τη σημασία που έχει αυτή η υποστήριξη στην επιτυχία τους. Η θετική στάση αφορά καταρχήν στην πρωτοβουλία για την αλλαγή της μεθόδου διεξαγωγής από διαζώσης σε δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αυτή η προσαρμογή θεωρείται ότι ήταν άμεση χρονικά και επέτρεψε στο φορέα να συνεχίσει το έργο του στις έκτακτες συνθήκες της πανδημίας. Ικανοποίηση εκφράζεται και από τις τρεις ομάδες ερωτώμενων και για την ανταπόκριση του ΕΚΔΔΑ στα οργανωτικά ζητήματα, που συνδέονται με την υλοποίηση των δράσεων και την τεχνική υποστήριξη σε ένα νέο λειτουργικό πλαίσιο με ιδιαίτερες απαιτήσεις. Μάλιστα, η ικανοποίηση για την τεχνική στήριξη παραμένει θετική ακόμα και για τις ομάδες ερωτώμενων που δηλώνουν με ψηλά ποσοστά ότι αντιμετώπισαν τεχνικά προβλήματα κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης. Κατά συνέπεια, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι το ΕΚΔΔΑ διαθέτει επάρκεια που επιτρέπει να οργανώνει και να υλοποιεί εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δράσεις με πληρότητα, εξασφαλίζοντας την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει.

Εν κατακλείδι, το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης υποχρεώθηκε να εισαγάγει, στο πλαίσιο διεξαγωγής του έργου του, τη δικτυοκεντρική εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη μορφή της τηλεδιάσκεψης, ανταποκρινόμενο στις έκτακτες συνθήκες που επέβαλε η πανδημία του Covid-19. Για αρκετούς μήνες, το τελευταίο χρονικό διάστημα, η τηλεδιάσκεψη αποτελεί την κυρίαρχη, αν όχι αποκλειστική μέθοδο υλοποίησης του έργου του. Με σκοπό να αναδειχθούν και να αναλυθούν οι επιπτώσεις αυτής έντονης μεταβολής πραγματοποιήθηκε η παρούσα έρευνα, η οποία με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου, έδωσε στους συμμετέχοντες στις δράσεις του ΕΚΔΔΑ τη δυνατότητα να αξιολογήσουν την εμπειρία της εμπλοκής τους στις συγκεκριμένες δράσεις, καθώς και να εκφράσουν τις στάσεις τους για τη συγκεκριμένη εκπαιδευτική μέθοδο.

Από την έρευνα προέκυψε ότι, η εφαρμογή της τηλεδιάσκεψης ήταν σε γενικές γραμμές επιτυχημένη και κατάφερε να καλύψει τις εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές ανάγκες των ερωτώμενων. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα εξέφρασαν την ικανοποίησή τους απέναντι σε αυτή τη μέθοδο και παράλληλα καταγράφηκαν τα χαρακτηριστικά που λειτουργούν ως πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα στις συγκεκριμένες συνθήκες.

Ωστόσο, έγινε σαφές ότι η δυναμική αυτής της εκπαιδευτικής μεθόδου ξεπερνά τις ανάγκες που προκλήθηκαν στη συγκεκριμένη χρονική συγκυρία.

Διαμορφώνεται μια νέα προοπτική εξέλιξης του ΕΚΔΔΑ, όπου το πλέγμα των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών δράσεων μπορεί να υλοποιούνται ακολουθώντας πλουραλιστικό πρότυπο, ως προς την επιλογή της μεθόδου διεξαγωγής τους. Στις μεθόδους αυτές θα περιλαμβάνονται ή δια ζώσης εκπαίδευση, η εξ αποστάσεως ασύγχρονη εκπαίδευση αλλά και η εξ αποστάσεως δικτυοκεντρική εκπαίδευση (τηλεκπαίδευση), που μπορεί να έχει τη μορφή, της πρόσφατα εφαρμοσμένης, τηλεδιάσκεψης μέσω ψηφιακής πλατφόρμας. Μάλιστα από τους συμμετέχοντες προτείνεται ο συνδυασμός της δια ζώσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Ωστόσο, όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα της έρευνας, η μελλοντική ενσωμάτωση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί με τις προϋποθέσεις που ισχύσαν στις προηγούμενες έκτακτες συνθήκες.

Η χρήση της τηλεκπαίδευσης, ως μεθόδου διεξαγωγής των εκπαιδευτικών δράσεων, θα πρέπει να γίνει στο πλαίσιο του συνολικού σχεδιασμού του εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού έργου και να συνδυαστεί με μία σειρά συμπληρωματικών ενεργειών, που θα επιτρέψουν την επιτυχή και ολοκληρωμένη εφαρμογή της μεθόδου.

Η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου διεξαγωγής κάθε εκπαιδευτικής δράσης εξαρτάται από το αντικείμενο, το περιεχόμενο και τις εκπαιδευτικές τεχνικές που επιτρέπουν την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών στόχων. Κατά συνέπεια, η μέθοδος διεξαγωγής κάθε δράσης αποτελεί στοιχείο του σχεδιασμού της. Επομένως, οι νέες δράσεις που υλοποιούνται μέσω τηλεδιάσκεψης πρέπει να είναι εξ αρχής σχεδιασμένες για να πραγματοποιηθούν με αυτή και να μην είναι αποτέλεσμα προσαρμογής υφιστάμενων εκπαιδευτικών σχεδιασμών στις συνθήκες που διαμορφώνει αυτή η μέθοδος.

Οι δράσεις δικτυοκεντρικής εκπαίδευσης δύναται να διαφοροποιούνται ως προς τα επιμέρους στοιχεία τους, σε σχέση με αυτές που υλοποιούνται δια ζώσης, όπως για παράδειγμα η χρονική διάρκειά τους ανά ημέρα, το υποστηρικτικό υλικό που διανέμεται στους συμμετέχοντες και τα τεχνικά μέσα που είναι αναγκαία για την παρακολούθησή τους. Σε αυτό το πλαίσιο το ΕΚΔΔΑ θα πρέπει να μεταβάλλει τα οργανωτικά του πρότυπα, καθώς και να εξειδικεύσει τη διοικητική και τεχνική υποστήριξη που παρέχει, ώστε να είναι συμβατές με ένα δικτυοκεντρικό περιβάλλον. Επίσης κρίνεται αναγκαίο να ενισχύσει τα πληροφοριακά του συστήματα, τη δικτυακή του διασύνδεση και να επιλέξει ή και να προσαρμόσει λογισμικό, ώστε να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη διεξαγωγή, μεγιστοποιώντας τα πιθανά οφέλη από αυτή τη μέθοδο. Ξεχωριστό ενδιαφέρον θα πρέπει να υπάρχει για τη διαμόρφωση

κατάλληλων εργαλείων, που θα επιτρέπουν στους εμπλεκόμενους στην τηλεκπαίδευση να αξιολογήσουν τη συμμετοχή τους στη βάση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

Επιπλέον, με σκοπό τη βέλτιστη και ολοκληρωμένη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την αποφυγή αποκλεισμών, το ΕΚΔΔΑ πρέπει να παρέχει υπηρεσίες προετοιμασίας και ενίσχυσης της εξοικείωσης των χρηστών με τη μέθοδο. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει εξειδικευμένες και αναλυτικές οδηγίες, tutorials και webinars εξοικείωσης για τους εκπαιδευόμενους και προγράμματα εκπαίδευσης εκπαιδευτών, που θα είναι διαθέσιμα σε όλους τους εισηγητές.

Κλείνοντας την ενότητα των συμπερασμάτων της έρευνας, θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί ότι οι σύγχρονες συνθήκες διαμορφώνουν ένα νέο τοπίο όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την εκπαίδευση ενηλίκων. Το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης οφείλει να μεταβεί σε μια νέα εποχή, όπου θα παρέχει περισσότερες, εξειδικευμένες υπηρεσίες εκπαίδευσης και επιμόρφωσης σε όσο το δυνατόν περισσότερους χρήστες. Η εισαγωγή δικτυοκεντρικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, υπό την προϋπόθεση ότι εντάσσεται στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου αναπτυξιακού σχεδιασμού, μπορεί να αποτελέσει καταλυτικό στοιχείο για τη μελλοντική εξέλιξη του φορέα.

Βιβλιογραφία

- Βώρος Α., (2003). Πλατφόρμα ανάπτυξης εφαρμογών ηλεκπαίδευσης βασισμένη σε XML, Πάτρα, Πανεπιστήμιο Πάτρας
- Ζαφειριάδου Α., (2018). Στάσεις και Αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την επιμόρφωση Β1 επιπέδου ΤΠΕ στη συστάδα Β1.3, Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Σαρρή Ε., (2017). Δυσκολίες και εμπόδια στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Ρόδος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Κομνηνού Ι., Τεντζεράκη Μ., Καρακώστας Δ., Ρακαλλίδου Κ., (2008). Η αξιολόγηση της δικτυοκεντρικής εκπαίδευσης (WBT) Μελέτη Περίπτωσης: Το διαδικτυακό μάθημα, «Τα διαθεματικά σχέδια εργασίας και η δράση eTwinning», 5ο Πανελλήνιο συνέδριο της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη διάδοση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση, 4,5 Οκτωβρίου 2008 <http://etwinning.sch.gr/moodle/login/index.php>
- Καλογιαννάκης Μ., Μακριγιαννάκη Ε., Ποτηράκης Α., (2011). Αποτίμηση του προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων από Απόσταση: η περίπτωση της Περιφέρειας Κρήτης, 6ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Λουτράκι 4-6 Νοεμβρίου 2011, 10.12681/icodl.757
- Καλογιαννάκης Μ., Παπαδάκης Σ., (2012). Αποτίμηση του έργου «Επιμόρφωση εκπαιδευτικών για την βέλτιστη αξιοποίηση των ΤΠΕ και των εκπαιδευτικών λογισμικών». Μια μελέτη περίπτωσης για την Περιφέρεια Κρήτης, Νέα Παιδεία, Τεύχος 144
- Σμαραγδάκη Π., (2018). Σχολική συμπληρωματική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: η εφαρμογή του μοντέλου της Ανεστραμμένης Τάξης στο μάθημα της Γεωγραφίας ΣΤ' Δημοτικού μέσω της δημιουργίας και χρήσης διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της ΕΞΑΕ, Ρέθυμνο, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Τσιάτσιος Θ.Κ., (2015). Εκπαιδευτικά περιβάλλοντα διαδικτύου: Σχεδίαση, ανάπτυξη και αξιολόγηση, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Κάλλιπος, <http://hdl.handle.net/11419/3200>
- Peter N., (2014 Second Edition). *Research Methods for Education*, London & New York, Routledge.
- Cohen L., Manion L., Morisson K., (2011 Seventh Edition). *Research Methods in Education*, London & New York, Routledge.